Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 192 (13681) | 1974 оной августын 17, суббото | Сэн 2 мүнгэн

ХОНИН АЖАЛАЙ ХОЙШОЛУУЛАШАГҮЙ ЗОРИЛГОНУУД

Хони үсхэбэрилхэ талаар Буряадай колхоз, совхозуудай урда ехэ зорилгонууд табигданхай. **1975 ондо республикамнай 7,7 мянган тонно ноохо, 30 мянган тонно хониной мяха абаха түсэбтэй.** Тиихын тула **хонидойнгоо тоо 2 миллиондо хүргэжэ, хонин бүриһөө 3,8 килограмм хүрэтэр ноохо хайшалха ёһотойбди.**

Энэ зорилгоёо бэелүүлхын тула нилээд хүдэлмэри эрдээ. Һүүлэй гурбан жэлэй туршада хонидой тоо арба гаран процентээр олошоржо, энэ жэлэй эхиндэ 1.804 мянгада хүрөөд байһан юм. Хонидой тоо толгой Сэлэнгын, Улаан-Үдын, Хориин аймагуудта горитой олошороо.

Тиигэбэшье Хурамхаанай, Сэлэнгын, Хяагтын болон Загарайн аймагуудта хонидойнь биратай олошороогүй. Харин Баргажанай, Бэшүүрэй аймагуудта энэ жэлэй 7 һарада хонидойнь тоо 1973 оной энэ үеынхиһөө үсөөн болошонхой.

Энэ юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, хони үсхэбэрилгэдэ ахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд анхарал һула багаар табина. Имагта энэ шалтагаан дээрэһээ Бэшүүрэй аймагта үнгэрһэн һарада аяар 14 мянгаад хонин гарзалаа ха юм. Мүн Зэдын, Хэжэнгын, Хяагтын болон Мухар-Шэбэрэй аймагуудта гурбан жэлдэ хонидойнь 9—16 процентнь гарзалһан байна.

Хэрбээ үнгэрһэн жэлдэ гарзада оруулагдаһан хонидой хахадыеншье абаржа шадаа һаа, адагынь 50 мянган центнер хониной мяха, 4 мянга гаран центнер ноохон нэмэжэ абтаха байгаа бшуу. Тиимэһээ хонидоо гарзада оруулхагүй энэ мүнөөдэрэй эгээн шухала хэрэг болоно.

Ноохо гүрэндэ тушаалга жэл тэды дээшэлнэ. Хэрбээ 1971 ондо 6271 тонно ноохон тушаагдаһан һаа, энэ жэлдэ адагынь 7000 тонно хүргэгдэхэеэр. Ноохо абаха, гүрэндэ худалдаха талаар Сэлэнгын аймагай ажахынууд амжалтатай. Мүн Баргажанай, Улаан-Үдын аймагууд гүрэндэ ноохо тушаалгаяа зарим тэды дээшэлүүлээ. Зүгөөр энэ үедэ Сэлэнгын, Хориин, Зэдын, Мухар-Шэбэрэй аймагууд ноохо бага тушаадаг болоо. Энэнэй уршагһаа **республикын табан жэлэй түсэбтэ хараалагдаһанда орхо 6130 центнер ноохо батушаагаад байна.** Харин энэ жэлдэ түсэбһөө үлүү 100 центнер ноохо худалдаха арга бии.

Һүүлэй жэлнүүдтэ хониной мяха абалга дээшэлнэ. Һахадаа иимэ ушар тохёолдооб гэхэдэ, жэл бүри олон хонид тушаагдана, тушаагдахэ хонид һайса таргалагданагүй.

Энэ бүхы дутагдалнуудые усадхахын, хонидой тоо олошоруулхын, үүлтэрыень һайжаруулхын тула **хурьгануудые олоор абажа, һайнаар тэжээлхэ шухала болоно.** Зарим ажахынуудта үсхэбэрилдэг нарин ноохотой хонид яһала үдэсэтэй, жэлдээ зуун хонин бүриһөө 120—130 хурьга абажа болохо юм. Энээниие республикын түрүү хонишод Д. Я. Свистунов, Г. Л. Рабдаев, Д. Г. Цыремпилова, Н. Ч. Бадмаев, Е. Б. Бадмаев болон бусад гэршэлжэ үгэнэ.

Теэд республикамнай ажахы дээрээ жэлдээ зуун хонин бүриһөө миил 70—80 хурьга абана бшуу. Энэ тон муу гээшэ.

Мүнөө жэлдэ республикын колхоз, совхозуудта 860 мянган хонин үрэжүүлэгдэхэ хараалагдана. Иимэ олон хонин урдань үрэжүүлэгдээгүй юм. Тиимэһээ энэ хэрэгтэ хэзээ хэзээнэйхиһээ ехэ анхарал хандуулагдаха ёһотой.

Хонидые олоор, зүбөөр үсхэбэрилхын тула ямар гол асуудалнууд шиидхэгдэхэ ёһотойб? Нэн түрүүн, **эхэ хонидой отарануудые зүбөөр бүрилдүүлхэ хэрэгтэй.** Үрэжүүлэгдэхэ отаранууд 1,5—2 һарын туршада һайса бэлшээхэ гуримтай. Отарын хонид адли наһатай, классаараа, ноохонойнгоо гарасаар, шанараар тон адли байха ёһотой. Энэ үедэ хонид һалгагдаһан, һалгагдааһаань үбшэн үлбэр, муу хонид илгагдаһан байха болоно. Теэд бодото байдалда энэ эрилтэ хүсэдөөр бэелүүлэгдэнэгүй. Жэшээнь, искусственна үрэжүүлгын эхилхээ байхада Хяагтын, Хориин, Мухар-Шэбэрэй аймагуудай ажахынуудта хурьгадынь эхэһээ илгагдажа дүүрээдүй байгаа. Отарануудта оройн 10—20 хурьган үлөөгдэжэ, эхэ хонидые бэлшээн таргалуулхада тодхор ушаруулна.

Яруунын аймагай Иисэнгын совхоздо эхэ хонидой отарада элдэб наһатай — хахадтайһаа эхилээд, хүрэһэн хонид харуулагдана. Мүн классаараа адли бэшэ байха юм. Мүн Зэдын, Сэлэнгын аймагуудай ажахынуудта эхэ хонидой отаранууд нарин шанараар бүридхэгдэдэг болоной гэжэ тэмдэглэхээр. Жэшээлхэдэ Борьёогой совхозһоо, «Коммунизм» колхозһоо жэшээ абамаар.

Хоёрдохёор, **эхэ хонидые үрэжүүлгын эхилтэр һайса таргалуулха шухала.** Энэ талаар түрүү хонишод бодото жэшээ харуулна. Зунай ногоон дээрэ эхэ хонидые таргалуулха гээшэ түл олоор абаха, хурьгадые һайнаар түлжүүлхэ хэрэгтэ шиидхэхы удха шанартай байха юм. Тиимэһээ мүнөө үедэ хонидой хэр һайнаар бэлшээгдэжэ байһые наринаар шалгажа байха хэрэгтэй.

Шалгалта хээд үзэхэдэ, Хяагтын, Хориин, Яруунын болон Бэшүүрэй аймагуудта эхэ хонидой тамир һула байна.

Хяагтын аймагта эхэ хонидой хэр һайнаар бэлшээгдэжэ байһыень хэншье хинан шалганагүй. Ехэ-Нугын болон «Пограничный» совхозуудта эхэ хонид бэлшээридэ орой гаргагдана. Иимэрхүү баримтанууд Яруунын, Загарайн аймагуудта үзэгдэнэ.

Харин Зэдын аймагта тад ондоо. Эндэ партиин райкомой бюрогой гэшүүд ажахынуудые хубаарилжа абаад, зооветеринарна мэргэжэлтэдэй хүсөөр малай хэр һайнаар бэлшээгдэжэ байһание саг үргэлжэ шалгана. Ажахы бүхэндэ иимэ шалгалта хэжэ байха тусхай комисси байгуулагданхай.

Эхэ хонидые үрэжүүлгэдэ бэлдэхэ, һайнаар бэлшээн таргалуулха, тэдэндэ ногоон тэжээл, талха тарянай зүйл нэмэжэ үгэхэ, фермын дэргэдэ таригдаһан зелёнко дээрэ бэлшээхэ хэрэг ажахы бүхэндэ шиидхэгдэхэ зэргэтэй.

Гэхэтэй хамта, **хусануудые энэ кампанида бэлдэхэ асуудалые мартажа болохогүй.** Олонхи племпредприятинуудта хусануудай тамир һайн. Зүгөөр ажахынуудта бии байгаа бэдэрдэг хусануудта тад ондоо сэгнэлтэ үгэхөөр. Хяагтын, Яруунын болон бусад зарим аймагуудай ажахынуудта хусануудынь туранхай. Эндэхи зарим ажахыда (Түлдэнэй совхоздо) мүнөө хүрэтэр хусануудта орооһо тарянай зүйл орой үгтэнэгүй.

Искусственна үрэжүүлгые эмхитэй һайнаар үнгэргэхын тула **пунктнуудай байра һайнаар түхеэрхэ шухала.** Пункт бүхэн дулаан, һаруул, сэбэр байха эрилтэтэй. Теэд олохон аймагуудта типовой пунктнууд байхагүй. миил саг зуурын байра түхеэрэгдэдэг. Тэндэнь пеэшэн үгы, хүйтэ нойтон, муухай, харанхы байдаг. Зарим ажахыда хонид миил юрын һарабша доро үрэжүүлэгдэнэ.

Иимэ түхеэрэлгэ муутай газарта үрэжүүлэгдэһэн хонид олоороо һубайрдаг, үрэжүүлгэнь унжагайрдаг, түлшье һайн абтадаггүй. Иимэрхүү байдал Хяагтын, Хориин, Яруунын, Загарайн аймагуудта ушардаг гээшэ. Саашадаа иимэ дутагдалые тэсэжэ болохогүй. Ажахы бүхэндэ ойрын сагта типовой пунктнуудые түхеэрхэ тон шухала. Мүн хэдэн отарануудай хонидые үрэжүүлхэ томодхогдоһон пунктнуудые эмхидхэхэ, пункт бүхэниие хэрэгтэй бүхы юумээр хангаха байна.

Гадна **эхэ хонидоо томо бэетэй болгохо гэжэ оролдохо саг ерээ.** Юуб гэхэдэ, томо бэетэй, шэгнүүр ехэтэй хонид лэ эхирлэдэг гэжэ шэнжэлгэ харуулаа. Жэшээнь, 45—50 килограмм шэгнүүртэй хонидой 46 процентынь эхирлэхэдэ, 65—70 килограммтайнуудайнь — 70 процент эхир хурьга гаргана.

Искусственна үрэжүүлгэ эмхитэйгээр, һайнаар үнгэргэхын тула **шадабаритай бэрхэ техник-үрэжүүлэгшэдэй хэрэгтэй байһаниинь мэдээжэ.** Энэ мэргэжэлые түрүү хонишод шудалжа, тэдэнэр отарынгаа хонидые өөһэдөө үрэжүүлдэг болонхой. Тиигэбэшье Хориин, Хэжэнгын, Загарайн аймагуудта техник-үрэжүүлэгшэдээр дайралдаһан лэ хүнүүд табигдана, олон ушарта студентнүүдые хэрэглэдэг байна. Иимэ байдалые тэсэхын аргагүй. Техник-үрэжүүлэгшэдые шэлэхэ, һайса һургаха хэрэгые аймагуудай хүдөө ажахын управленинүүд нарин хиналтадаа абаха уялгатай. Томодхогдоһон пунктнуудта техник-үрэжүүлэгшэдээр зоотехнигүүд ажаллабал һайн. Жэшээнь, Улаан-Үдын аймагай «Маяк» колхозой зоотехник нүхэр Денисова иимэ томодхогдоһон пунктда ажаллажа, эрхим амжалта туйлана.

Искусственна аргаар үрэжүүлхэ гуримые дураараа хубилгажа болохогүй. Ототой хонидые сүүдхэдэ нэгэ дахин —үглөөгүүр эртэ илгаха байна. Юуб гэхэдэ, үдэртөө хоёр удаа илгахада, үрэ дүнгынь бирагүй байшоо. Зүгөөр түрүүшынхеэ үрэжүүлэгдэһэн хонидые 8 час болоод лэ хоёрдохёо үрэжүүлхэ эрилтэтэй. Хэрбээ энээнэй удаа хонидой ототой байбалнь, хойто үглөөнь гурбадахяа үрэжүүлдэг гуримтай.

Үрэжүүлгын пункт бүхэн 30—40 үдэрэй туршада хүдэлгэгдэхэ зэргэтэй. Энэ үедэл ототой хонид бүхыдөө үрэжүүлэгдэхэ болоно. Энэ эрилтэ олохон газарта хазагайруулагдана. Зарим пунктнууд 10—12 үдэртэ хүдэлгэгдөөд лэ хаагдашадаг, һүүлээрнь хусанууд һүрэгтэ һула табигдашадаг гээшэ. Энэ тон бүтэхэгүй, гэмтэ ябадал мүн.

Тэрэшэлэн искусственна үрэжүүлгын үедэ эхэ хонидой тамирые һуладхаажа болохогүй. Тиимэл хадань Буряад ороной суута хонишод Д. Я. Свистунов, Г. Л. Рабдаев болон бусад үрэжүүлгын үедэ һүрэгүүдээ зелёнкын тарилга дээрэ бэлшээдэг байха юм. Энэмнай түл олоор абахада шиидхэхы үүргэтэй гэжэ тэдэнэр тоолодог байна. Тиимэһээ колхоз, совхозуудай мэргэжэлтэд эдэ бүхы түрүү онол аргануудые хүсэдөөр хэрэглэхэ уялгатай.

Түл олоор, һайнаар абахын тула **эхэ хонидые намартаа һайса бэлшээжэ, таргыень хүсөөхэ шухала.** Энэ ушартал эхэ хонидой хээлинь һайнаар түлжэдэг, хурьгадынь хожомоо шэрхи, ноохо ехэтэй мал болодог байха юм.

Эдэ бүхы зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхэ хэрэгтэ зооветеринарна мэргэжэлтэдэй үүргэ, харюусалгынь ехэ байһаниинь элитэ. Манай республика дотор хонин ажахы хүгжөөхэ хэрэгтэ мэргэжэлээ, хүсэл зоригоо хүсэдөөр гаргажа байһан зоотехнигүүд, ветеринарна врачнууд олон. Борьёогой совхоздо ажалладаг В. П. Шантаханов, В. Н. Выборов, Д. Ц. Цыренов, «Коммунизм» колхозой — Д. Ж. Аюшеев, Сэлэнгын совхозой — А. С. Сутурин, Түнхэнэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой — А. К. Боргоев, Хурамхаанай аймагай Гааргын совхозой — Д. Гомбоев болон бусад хони үсхэбэрилгэдөө жэл бүри амжалта туйлана.

Теэд эдэ суута мэргэжэлтэдэй хажуугаар ажал хэрэгтээ хайша хэрэгээр хандадаг хүнүүд яһала бии. Хяагтын аймагай Ехэ-Нугын совхозой зоотехник нүхэр Зангеев, Хяагтын совхозой нүхэр Ларионов гэгшэд хонидой үүлтэр һайжаруулха, хонин ажалаа хүгжөөхэ хэрэгтэ анхарал бага табина.

Саашадаа хонин ажалаа һайнаар хүгжөөхын, урдаа табигдаһан зорилгонуудаа амжалтатайгаар шиидхэхын тула энэ шухала һалбаридаа бүгэдөөрөө анхарха ёһотойбди. Нэн түрүүн энэ талаар зооветеринарна мэргэжэлтэд харюусалгатай гээшэ.

И. СОКОЛОВ,
БурАССР-эй хүдөө ажахын министрэй орлогшо, хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат.

РЕПОРТАЖ

ТҮРҮҮШЫН МҮРНҮҮД ЗУРЫЛДАА

Алтан намарай улам ойртоһониие һануулан, мэнэ һаял үргэлжэдөө номин хүхэ байһан таряан хуу шахуу алтарма шара үнгэтэй болонхой, ошион тойронхи тала дайдын үнгэ шарайе гансата хубилгаба. Тарянай хоолосууд эдеэшэжэ, орооһоёо даажа ядан, түргэн хуряажа абыт гэһэндэл, һалхи һэбшээндэ ганзалсан дохинод.

— Бүхэли һара соо хура бороо ороогүй, үдэрһөө үдэртэ наран шангаар шаража, тарияемнай ехэ түргэн шарлуулжархёо. Мүнөө ехэнхи шэниисэ, ешмээн, обёос нэгэ доро шахуу эдеэшээд, бултыень амяарлан хадажа, заримыень сэхэ комбайнаар хуряажа абаха баатай болоод байнабди. Эгээн түрүүн Булаг гэжэ газартахи сэбэр паар дээрэ таригдаһан шэниисые амяарлан хадажа захалаабди. Юуб гэхэдэ, эндэхи ургасын орооһоор ерэхэ жэлэй үрэһэ хүрэнгэ хааха зорилготойбди, — гэжэ Ноёхоной XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой главна агроном М. В. Аханянов хэлэнэ.

Колхоз соогоо эгээн түрүүлэн, үнинэй механизатор Гомбожап Дашиевич Рабданов хажуудаа залуу комбайнернууд Владимир Лумбунов, Очир Бадматаров гэгшэдые дахуулан, халюуран шаралжа байһан таряан далайе хаха эсхүүлэн орожо, хадагдаһан тарянай түрүүшын мүрнүүдые зурылгаа. Эдеэшэһэн тарянай хүндэ хоолосууд комбайнай хурса хюрөөдэ хиргагдан, агрегадай хойноһоо ебхэгэр баалнууд болон унажал байба. Бүхэли жэл соо хүлеэһэн ургасаяа хадажа эхилхэдээ, комбайнернуудшье урматай, агрегадуудаа минуташье байлгангүй хадажал ябаа һэн.

— Би 14-дэхи жэлээ ургаса хуряажа байнаб. Колхоз соогоо чемпион болоошьегүй һаа, хоёрдохи һууридал ходо гаралсаад байдаг бэлэйб. Мүнөө жэлдэ одоол түрүү һуури эзэлжэ, мүрысөөнэй гуримай ёһоор үгтэхэ тэрэ «Восход» мотоцикл гү, али холодильник шандань хүртэхын түлөө оролдохомнил гээшэ. Тиигэбэшье залуушуулай урда орохомнай жэл бүри бэрхэтэй боложо байна,—гэжэ механизатор Гомбожап Рабданов энеэбхилэн хөөрэхэ юм.

Мүн эдэ үдэрнүүдтэ колхоз дотор үшөө арба гаран комбайн шэниисэ, обёос амяарлан хадажа, сэхэ хуряажа эхилхэнь. Дүй дүршэл ехэтэй комбайнернууд Анатолий Балданов, нёдондо таряа хуряалгаар ажахы соогоо чемпион болоһон Бадма Лудупов (Мэнгын бригада), «Алтан плуг» шанда хүртэһэн механизатор Петр Гылыков, Фагат Салимзянов (нэгэдэхи бригада) гэгшэд түрүүшын үдэрһөө бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлжэ эхилбэ.

Байгша ондо XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозойхид 8576 гектар орооһо таряа, тэрэ тоодо 6096 гектар шэниисэ, 1777 гектар обёос хуряажа абаха түсэбтэй. Эндэ хамта 40 гаран комбайн хүдэлхэ байна.

— Энэ жэлэймнай ургаса хуряалга урда урдынхиһаа онсо илгаатай байхань гээшэ. Энээнһээ урагша бүхы комбайнуудаа ехэ бүлэг бүлэгөөр хүдэлгэжэ, тарянай эдеэшэһэнэй зэргээр отделениһээ отделенидэ ябажа байгаад хуряагша һэмди. Харин мүнөө жэлдэ тарянай бүхыдөө нэгэ доро жэгдээр эдеэшэһэн дээрэһээнь, отделени бүхэн өөһэд өөһэдынгөө комбайнуудаар тарягаа хуряажа абаха болоно. Тиихэдээ ургасынь үдхэн, шэнгэниие, һолоомынь ута, богониие хараада абажа, тэрэнэйнь зэргээр заримыень амяарлан хадажа баал болгохо, нүгөөдүүлыень сэхэ комбайнаар хуряажа абаха болонобди. Илангаяа сэбэр паар дээрэ таригдаһан шэниисые заатагүй амяарлан хуряажа абаагүйдэмнай аргагүй. Юуб гэхэдэ, үрэһэ хүрэнгэдэ хаагдаха орооһон һайнаар хатаһан, буртаг үбһэгүй, сэбэр байха ёһотой. Иигээд ойрын үдэрнүүдһээ эдеэшэһэн шэниисэ комбайнаар сэхэ хуряагаад, орооһыень гүрэндэ худалдажа эхилхэмнай. Энэ жэлдэ 15—20 мянган центнерһээ бага бэшэ таряа гүрэнэй амбаарта оруулха зорилготойбди, — гэжэ нүхэр Аханянов хөөрэнэ.

Ажахын бүхы тарялан дээгүүр ябажа харахада, энэ зундаа тарянай түлэг ургаха, эдеэшэхэ үедэ ган гасуур болоошье һаань, бүхы дээрээ бараг һайн ургаса абтахаар. Һолоомонь набтарханшье һаа, хоолосуудынь яһала утанууд, бүдүүншье, орооһониинь ехэ наршыгаагүй байна. Илангаяа 2400 гектар сэбэр паар дээрэ таригдаһан шэниисэ гектарай 10—12 центнер ургаса үгэхөөр гэжэ хараалагдана. Тиихэдэ хабар хахалжа тариһан газарһаань гектарай баһал 7—8 центнерһээ доошо бэшэ ургаса гарахаар. Тиигэжэ колхоз бүхы ургасаяа гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа абабал, бүхыдөө 60—70 мянган центнер таряа хуряажа абаха гүйсэд аргатай байна.

М. НАМЖИЛОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Тарялан дээрэ түрүүшын мүр гаргажа ороһон комбайнернууд (зүүн гарһаа) Очир Бадматаров, Гомбожап Дашиевич Рабданов, Владимир Лумбунов.

АВТОРАЙ фото.
Сэлэнгын аймаг.

Тодорхойлхы жэлэй габшагай алхамууд

ОЛОНОЙ ҺАЙШААХААР

Ажалшадай үргэн хэрэглэлэй эд бараа ехээр, һайн шанартайгаар үйлэдбэрилэн гаргахын тула Буряадай АССР-эй Нютагай промышленностиин министерствын предприятинуудай коллективүүд ехэхэн оролдолго гаргана. Һүүлэй үедэ гоё һайханаар, оёгдоһон хубсаһан, ажаһуудалда хэрэгтэй бэшэшье олон зүйлнүүд худалдаанда элбэг гарана.

Жэшээлхэдэ, Михаил Александрович Бужигеевэй хүтэлбэрилдэг «Туяана» гэһэн нэгэдэлэй хүдэлмэрилэгшэд элдэб зүйлэй хубсаһа оёжо, олоной һайшаалда хүртэдэг боложо байнхай. Энэ коллектив һара бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэнэ. Байгша оной хоёрдохи кварталай дүнгөөр дамжуулгын Улаан туг нэгэдэхи мүнгэн шантайгаар абаһан юм. Эдэнэр долоон һарын даабариһаа гадуур 105 мянган түхэригэй продукци худалдажа, амжалтаяа улам арьбадхаа.

Кировэй нэрэмжэтэ түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводой коллектив байгша оной эхинһээ муу бэшээр хүдэлжэ байна. Элдэб зүйлэй кастрюли, аяга, шанагануудые һайн шанартайгаар, бүри ехээр бүтээн гаргана. Долоон һарын даабариһаа гадуур 26 мянган түхэригэй продукци худалдаа. Бэшэшье олон коллективүүд амжалтатайгаар хүдэлжэ, үргэн хэрэглэлэй эд бараа ехээр гаргана. Олон мянган хүдэлмэришэдэй оролдожо хүдэлһэнэй ашаар, Буряадай АССР-эй Нютагай промышленностиин министерствын предприятинууд долоон һарын даабариһаа гадуур 23 мянган түхэригэй продукци худалдаһан байна. Эдэнэр саашадаа бүри габшагайгаар хүдэлжэ, тодорхойлхы жэлэй даабари болзорһоонь урид дүүргэхын тула бүри шангаар тэмсэжэ байна.

З. БУЗИНА,
министерствын түсэблэлгын таһагай экономист.

АВГУСТ—ГАБШАГАЙ ҺАРА

Улаан-Үдын химлесхозой коллектив оронойнгоо промышленностиин хүгжэлтэдэ шухала хэрэгтэй модоной дабирхай суглуулдаг юм. Зундаа дабирхай ехээр суглуулжа, даабаряа үлүүлэн дүүргэхын түла манай хүдэлмэришэд бүри үбэл байхаһаа хойшо ехэ бэлдэлгэ хэдэг байна. Үнинэй хүдэлмэришэд Б. Д. Цыденов, М. П. Мухина, М. П. Кузнецов гэгшэд дабирхай суглуулха жэл бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэдэг.

Бэшүүрэй үйлэдбэриин участогай бэрхэ хүдэлмэришэн Бимба Доржиевич Цыденов юһэдэхи табан жэл соо 22 тонно дабирхай суглуулха даабаряа бүри 1972 ондо дүүргэһэн юм. Энэ түрүү хүдэлмэришэмнай юһэдэхи табан жэлэй эхинһээ 43 тонно дабирхай гүрэндэ тушаагаад байна. Тэрэ гурбадахи шиидхэхы жэлэй дүнгөөр «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор шагнагдаһан юм.

Мария Павловна Мухина эрэшүүлһээ дутуугүй хүдэлжэ ябана. Тэрэ табан жэл соо 20 тонно дабирхай суглуулха даабаряа 33 тоннодо хүргөөд ябана. Михаил Прокопьевич Кузнецов табан жэлэй эхинһээ эдэбхи үүсхэлтэйгөөр хүдэлнэ. Нүхэр М. П. Кузнецов юһэдэхи табан жэлэйнгээ даабариһаа гадуур 11 тонно дабирхай суглуулжа, гүрэндөө тушаагаа. Ажалай түрүүшүүлэй дүй дүршэлые халан абаһан бэшэшье олон хүдэлмэришэд амжалтатай һайнаар хүдэлнэ. Манай хорин табан хүдэлмэришэн 1976 оной түсэбөөр дабирхай суглуулжа байна.

Бидэнэр дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэлэй даабари болзорһоонь урид дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур 4 тонно дабирхай гүрэндэ тушааха уялга абаһан байгаабди. Байгша оной долоон һарын даабариһаа гадуур нэгэ мянган түхэригэй продукци худалдаабди.

Энэ үнгэрһэн долоон һара соо Бэшүүрэй, Майскын үйлэдбэриин участогуудай коллективүүд һайнаар хүдэлжэ гараа. Майскын участогай хүдэлмэришэд хараалагдаһан түсэбһөө гадуур 4,5 тонно дабирхай суглуулаа. Бэшүүрэй участогайхид мүн лэ даабаряа үлүүлэн дүүргэһэн байна.

Бидэнэр август соо дабирхай бүри ехээр суглуулха гэһэн зорилготойгоор энэ һарые габшагай һараар соносхоо һэмди. Даабаряа үлүүлэн дүүргэһэн хүдэлмэришэн бүхэн мүнгэн шангаар урмашуулагдаха.

Жэшээлхэдэ, август һара соо 2,5—3 тонно дабирхай суглуулһан хүдэлмэришэн 25 түхэригөөр, 1,5—2 тонно дабирхай суглуулбал — 20 түхэригөөр урмашуулагдаха юм. Наратай дулаахан эдэ үдэрнүүдтэ дабирхай ехээр суглуулагдажа байна. Манай химлесхозой коллектив урдаа табиһан зорилгоёо бодото дээрэнь бэелүүлхын тула үдэр бүри улам шангаар ажаллана.

Г. БАРАННИКОВ,
Улаан-Үдын химлесхозой директор.

КПСС-эй ОБКОМДО

Августын 16-да КПСС-эй обкомдо республикын хүтэлбэрилхы зурғаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй, КПСС-эй райкомуудай нэгэдэхи секретарьнарай, аймгүйсэдкомуудай түрүүлэгшэнэрэй, хүдөө ажахын управленинүүдэй начальнигуудай зүблөөн болоо.

Хүдөө ажахын хүдэлмэриин ябаса болон хүдөө ажахын продуктнуудые гүрэндэ тушааха түсэбэй дүүргэлтэ тухай КПСС-эй райкомуудай нэгэдэхи секретарьнар, аймгүйсэдкомуудай түрүүлэгшэнэр зүблөөн дээрэ мэдээсэһэн байна. Ургаса хуряалгада бэлдэхэ талаар бии байгаа дутагдалнуудые усадхаха, тэжээл бэлэдхэлгые хурдадхаха, малай үбэлжэлгэдэ саг сооонь бэлдэхэ, мүн хүдөө ажахын продуктнуудые гүрэндэ худалдаха уялгануудаа дүүргэхэ талаар шухала хэмжээнүүд зүбшэн хэлсэгдээ.

Зүблөөн дээрэ КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр А. У. Модогоев үгэ хэлэһэн байна.

Л. И. БРЕЖНЕВ Э. ГЕРЕГТЭЙ УУЛЗАБА

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев эндэ амаржа байһан ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Э. Герегтэй августын 15-да Крымдэ уулзаба.

Совет-польско харилсаа холбооной хүгжэлтөөр сэдьхэлээ хананги байһанаа хоёр партиин хүтэлбэрилэгшэд хани ёһоной хөөрэлдөөнэй үедэ мэдүүлээд, тэрэниие саашадань хүгжөөхэ түсэбүүдые зүбшэн хэлсээ. СССР-эй, Польшын уласхоорондын ажал ябуулга тухай нэгэ нэгэндээ мэдээсээд, Европодо ба бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангахын түлөө тэмсэлэй асуудалнуудаар нүхэд Л. И. Брежнев, Э. Герек һанамжануудаа хэлсэһэн байна.

Уулзалга үнэн зүрхэнэй, үгээ ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрбэ.

(ТАСС).

ТҮСЭБҺӨӨ ГАДУУР ҮТЭГЖҮҮЛГЭ

ВИННИЦЭ. (ТАСС-ай корр. М. Черный). Свердловой нэрэмжэтэ Винницкэ химическэ комбинадта орохо, гараха замай үүдэндэ «25» гэһэн тоо бии болобо. Энэнь ямар ушартайб гэхэдэ, тус комбинат жэлэй эхинһээ хойшо 25 мянган тонно мон согор минеральна үтэгжүүлгэ даабариһаа гадуур үйлэдбэрилэн гаргаһан байна. Тэрэнэй (суперфосфадай) нилээд ехэ хубинь намарай шэниисэ тариха үеэр хэрэглэхынь тула хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ эльгээгдээ.

Винницын химигүүд орон доторхи химигүүдэй социалис мүрысөөндэ арбан кварталай турша соо эрхимлэжэ ябана.

БҮЛЭГЭЙ НҮЛӨӨН — ГАБШАГАЙ АЖАЛ

«Августын найманай мэдээгээр 3420 тонно сенаж хэгдээд байна. Үшөө 1080 тонно дарабал, социалис уялгамнай бэелүүлэгдэхэ. Үсэгэлдэр 122 тонно, ногоон нүхэндэ дарагдаа.

Нүхэд механизаторнууд! Августын 18-да социалис уялгаяа дүүргэе».

Богонихоноор аад, тоб байса бэшэгдэһэн иимэ мэдээсэл томо һөөгэй арада байлгаһан ехэ самбар дээрэ няагаатай.

— Энэл янзаараа хүдэлөө хадаа, үнэхөөрөөшье, 18-да дүүргэжэрхихэ хабди. Теэд энээхэн сабшажа байгааша газарайемнай ногоон хартай набтар, шэнгэн лэ байна даа. Урагшаа ябагданагүй.

— Би тэрэ саада талаарнь ябаад ерээб. Ногоониинь ёһоор. Ямаршье һаань, энээнээ сабшаагүйдэмнай аргагүй. Муу гээд алад гаража болохо аал, нүхэд, — гээд, Ешп Нимаевич хөөрэлдөөндэ дары оролсоодхино.

Томо тагаанда үлгэһэн амһартанууд соохи эдеэн бэлэн болонхой. Повар үбгэн улхануудта шүлэ хубаарилан хэнэ. Иигээдшье үдын хоол эхилнэ. Ажалша бэрхэ хүнүүдэй энэ үедөө хөөрэлдэхыень, шог зугаа дэлгэхыень шагнажа һуухада урматай. Садажа үрдиһэниинь мэнэ һая асарһан газетэ уншана, машинын кузовуудай һүүдэртэ бүлэг бүлэгөөрөө сугларжа, үнөөхи хөөрэлдөөгөө үргэлжэлнэ.

Гэн гэтэр иимэ ан-бүн байдалые «Зай, нүхэд, ябахаар болоо, бодогты, түргэлэе!» гэһэн үгэнүүд таһалдуулжархина...

Энээхэн нэгэ бишыхан ушар Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын гүйсэд оньһожоруулагдамал нүүдэл сенаж дарагшадай бригадын байдалһаа дурдагдаба. Тус бригада гол түлэб ажахын лугомелиоративна отрядай гэшүүдһээ бүридэнхэй, хүсэтэйшье, эбтэй, эмхитэйшье коллектив. Ажал хэрэгыньшье һайн гэжэ парткомой секретарь А. М. Бояркин тэрэ үглөөгүүр тэдэниие ехэ магтажа һуугаа һэн.

— Урдань отделени бүхэнһөө хүнүүдые суглуулжа, бригада эмхидхээд, сенаж дарадаг һэмди. Хэзээгшэ һэм, отделени бүхэн тиимэ бэлээр һайн хүнүүдээ үгөөдхихэгүй, зобогшо бэлэйбди. Харин энэ жэлдэ дирекцидэ сэхэ мэдэлтэй бригада байгуулаабди. Тэрэниие ажахын главна инженер-мелиоратор Нестор Георгиевич Богданов хүтэлбэрилнэ. Тиибэшье һаань, бригадын ажал хүдэлмэриие тоо бүридхэлшэ Ешп Нимаевич Холбоев лэ эмхидхэн ябуулжа байдаг юм. Тэрэ үбгэжөөлнай энэ бригадада саг зуура байгуулагдаһан партиина бүлэгэй эмхидхэлшэ юм, — гэжэ парткомой секретарь намда ойлгуулхые хүсэнэ.

Партиина бүлэг. Тэрэ мүртөө саг зуурын. Теэд коллективэй ажал хэрэгтэ хэр нүлөөлдэг хаб гээд бодолдо абталтай болоо һэн.

Хүсэ ехэтэй 3 томо, колесно 11 трактортай, гурбан автомашинатай, ногоо сабшаха, тармаха, баал болгохо, али олон техникэтэй энэ бригада 26 хүнһөө бүридэнэ. Тэдэнэй зурганиинь коммунистнууд. Партиин эдэ гэшүүдые саг зуурын бүлэг болгон нэгэдхээд, эмхидхэлшээрнь урданай коммунист Е. Н. Холбоевые партком томилоо һэн. Иимэ эмхидхэлтэй болоходоо коммунистнууд бригадын байдалай түлөө харюусалгатай байһанаа мэдэрһэн, тэдэнэй ударидагша болоһон хүн мүн лэ олон юумые толгойдоо «болбосоруулха» уялгатай байһаниинь элитэ ааб даа.

Түбхын түрүүндэ коммунистнууд өөһэдөө бусад нүхэдтөө жэшээ харуулан хүдэлхэ, шанга журамтай байха гэжэ оролдоогүйдөө аргаһьгүй байгаа. «С-100» тракторые жолоодогшо Михаил Николаевич Тулонов нүхэн соо унагааһан ногоо трактораар нягтаруулан дарана. Сенажай шанар имагтал нягтаруулгаһаа дулдыдаха байна. Тиимэһээ энэ коммунистын өөрынь уялга эли болоно. Харин Михаил Александрович Белоколодов, Владимир Афанасьевич Калёных, Георгий Степанович Козулин гэгшэд шоферүүд.

Унагааһан ногоо саг сооһь, түргэн бушуу шэрэжэ үрдеэгүй хада ямар байлтайнь баһал мэдээжэ.

Зургаадахи коммунист Василий Константинович Овчинников энэ Краснодрово тосхон шадар бригадын нүүжэ ерэхэдэ, эдэнтэй нэгэдээ. Тус тосхоной бригадын сабшалан уһалдаг, шанаржуулдаг луговод хүн һэн тула ургууулһан ногоогоо хуу, шанартайгаар абхуулха гэжэ оролдохо уялгань болоно. Һайнаар сабшуулха, хоггүйгөөр тармуулха, ашаалха хэрэг тэрэнэй харюусалга доро даалгагданхай.

Ажалай эмхидхэл болон бүридхэл, али бүхы техникын зогсолтогүй хүдэлсэ, коллективэй гэшүүдэй дунда ниитэ политическэ хүдэлмэри ябуулга гэхэшэлэн партгруппоргын өөрынь бэелүүлхэ баһал нэгэ оньһон аргын шэнжэтэй даабари болоно.

Суглаа, зүблөө зарлажа, унжагай хөөрэлдөө хэжэ, сагаа хиидэ барадаггүй. Эдеэ хоол барилгынгаа үедэ хамта сугларжа, хүдэлмэриингөө хэр ябажа байһан тухай хөөрэлдэдэг, хэблэлдэ толилогдоһон, радио, телезидёнеэр дамжуулагдаһан һонин тухай, ажахынгаа байдал тухай нүхэдтөө дуулгажа үрдидэг байһан тушаагаа Ешп Нимаевич хэлэжэ үгөө һэн.

Тиигээдшье энэ бригада ехэл эбтэй, ажалайнгаа үрэ дүнгэй түлөө булта адли тэгшэ харюусадаг, шанга журамтай байһаниинь элеэр харагдана. Булта Ивалга тосхонһоо ябажа ажалладагшье һаа, холо ойрыншье сабшалан дээрэ хүдэлжэ байхадаа, үглөөнэй долоон сагта хүдэлмэреэ нэгэн доро эхилдэг шанга гуримтай. Самбар дээрэ няагаатай табель харахада, нэгэшье хүнэй ажалдаа гээгдэжэ ерэһэн гү, али ерээгүй байһан тушаа тэмдэглэл олдобогүй. Хүдэлмэриин үдэр үдэшын долоон сагта дүүрэнэ. Зүгөөр нүхэн соо адхагдаһан ногоо нягтаруулга түхэреэн сүүдхэ соо зогсоогдоногүй. Эндэ хүдэлдэг хоёр трактористнар ээлжээгээр энэ харюусалгатай хүдэлмэри хэдэг байна.

— Июлиин 12-һоо сенаж

даража эхилээ һэмди. Һара болобобди. Ажалай журам эбдэһэн гү, али ямар нэгэн таагүй ябадал гаргаһан тухай бригадын үйлэдбэриин зүблөөн дээрэ үгэ хүүр огто гараагүй даа. Тэрэнь бэшэнһээ үлүү һайнаар, нүгөөдэнь һулашагаар хүдэлнэ гэжэ хэлэхэ аргамнигүй. Бүгэдэл адли ажаллана. Манай дунда залуушье, наһатайшье хүнүүд бии. Хэнииньшье илгахын аргагүй, — гэжэ нүхэр Холбоевой омогорхохонь тон зүб.

Ажалдаа нэтэрүүгээр, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлхэ эрилтэтэйгээр салин хүлһэнэй, социалис мүрысөөнэй гурим ажахын дирекциин, партком, рабочком болон ВЛКСМ-эй комитедэй тогтооһониинь нүлөөлжэшье болоо. Гэбэшье партгруппоргын эмхидхэхы шадабари, коммунистнуудай жэшээтэ ажал бригадын урдахи зорилгоёо бэелүүлхэ тэмсэлдэ бүришье гүнзэгыгөөр нүлөөлнэ гэжэ тэмдэглэлтэй.

Энэ хэлээшэеэ батадхахын тула хэдэн баримтаар тодорхойлоё.

Бригадаһаа бригадада, отделениһээ отделенидэ нүүн ябажа, фермэ шадарай нүхэнүүдтэ сенаж дарадаг энэ оньһожоруулагдамал бригада 3.000 тонно шэмэтэ тэжээл бэлэдхэхэ даабаритай. Харин тус коллектив арга боломжонуудаа элирхэйлээд байхадаа, мянган тонноор тэрэ даабаряа үлүүлхэбди гэжэ үндэр уялга абаа һэн. 5 мянган тоннодо хүргэхэ арга бии гэжэ бригадын гэшүүд нэгэн доро мэдүүлнэ.

5 мянга. Энээниие бэелүүлхэ эрмэлзэл, эмхидхэл, хүсэ шадал үнэхөөрөө бии. Ногооншье һайн. Мүнөө ажахынгаа 3-дахи отделени зөөхэнь. Энэмнай малаар, илангаяа үнеэдээр олон отделени. Хэрэгтэй сенажаарнь хангаха гээшэ манай уялга мүн гэжэ механизаторнууд ойлгонхой.

Үбһэшэдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ хоёр дахин илажа гараһан, дамжуулгын улаан вымпелдэ, шанда хүртэһэн, партиина бүлэгэй хүтэлбэри доро ажаллажа байһан бэрхэ механизаторнууд хэлэһэндээ заатагүй хүрэхэ эрмэлзэлтэй.

Г. ЦЫРЕТОРОВ,
манай корр.
Улаан-Үдын аймаг.

ХОЙТО-БАЙГАЛАЙ НАРАН ДОРО...

Нижнеангарск һуурич Байгал далайн эрье шадар үзэсхэлэн гоё газарта оршодог юм. Урдань эндэ загаһашад ажаһуудаг, ажалладаг бэлэй. Ашаанай суднанууд зундаа иишэ ерэжэ, загаһашадта, орошодто, геологуудта шухала хэрэгтэй эдеэ хоолой зүйлнүүдые, оньһон техникэ асардаг һэн. Тиигэхэдэ далайн эрьедэ ехэл хүлгөөтэй, шууяатай болошодог бэлэй.

Байгша оной тамаралгын үеын эхилхэһээ хойшо Нижнеангарскын портдо бүришье һаа хүлгөөтэй. Бүтээсэ ехэтэй трактор, машинануудые, оньһон түхеэрэлгэнүүдые, вагон-гэрнүүдые ашаһан суднанууд иишэ ерэжэл байна. Адар томо машинануудай хүнхинөөнһөө загаһашадай гэрнүүд доһолно гэжэ һанахаар. БАМ гэжэ тэмдэгтэй машинануудай тоо үдэр бүри улам олошоржо байнхай. Эхэ оромнай Байгал-Амарай түмэр замай барилгада хэрэгтэй бүхы техникэ иишэ эльгээжэл байна ха юм.

Ногоон хубсаһатай хүбүүд, басагадай хүхюун зугаа энеэдэн Нижнеангарскын үйлсэдэ замханагүй. Залуу барилгашад үдэшэндөө кинотеатр тээшэ олоороо субадаг болонхой. Далайн эрьедэ түүдэг носоогоод, элдэб һонинуудаа хөөрэлдэдэг, нютаг нютагуудайнгаа дуу хатар гүйсэдхэжэ сэнгэдэг.

Хоридохи зуун жэлэй асари ехэ Байгал-Амарай түмэр замай барилгада хабаадалсаха дуратайшуул ехэ олон байба бшуу. Нарата һайхан Казахстанһаа, үргэн талата Украинаһаа, сэнхир нуурнуудтай Карелиһээ энэ барилгада хабаадалсаха зорилготойгоор залуушуул ерэжэл байна. Ямаршье хүндэ ажал эдэнэртэ аймшагтай бэшэ. Залуу хүдэлмэришэдэй хүхюу согтойгоор зугаалжа һуухыень харахада, одоол урмашахаар. Амаралтаар ерэһэн туристнууд гэжэ һанахаар. Үгы даа, эдэнэрнай огто туристнууд бэшэ. Агууехэ барилгын эхин һуури табилсажа байһан залуу барилгашад мүн болоно бшуу.

Далайн эрьедэ сугларaад хөөрэлдэжэ һууһан бүлэг хүдэлмэришэдтэй танилсабабди. Наранай элшэ туяаһаа хүрин улаан хүдэр шамбай бэетэй хүбүүд бидэниие ехэл дулаахана ар угтан абаба. Ногоон бүдөөр оёгдоһон хубсаһан бултандань ехэл зохидоор таарана. Али алиниеншье илгаруулхын аргагүй. Бултанайнь хамсы дээрэ «Минтрансстрой» гэһэн тэмдэгүүд.

— Би Пётр гэжэ нэрэтэйб. Тульска областьдо түрэһэн намтартайб. Харьков хотодо метро барилсаһан хүм. Өөрынгөө дураар Евгений ахатайгаа суг Байгал-Амарай түмэр замай барилгада хүдэлхөөр ерээб, — гэжэ үндэр томо бэетэй залуу хүдэлмэришэн гарыем шангаар адхан хэлэбэ. Байгал далайн уһандал сэлмэг хүхэ нюдэдынь дулаахана ар ялалзана. Балшар багаһаа ажал хүдэлмэри хэжэ һураһан, үнэн сэхэ, ажалша бэрхэ хүн гэжэ ойлгоодхёо һэм.

Пётр Четвернин Евгений ахатайгаа хамта Курскын магнитна аномали, Харьковай метро барилсаһан байха юм. Олон жэлэй туршада проходчигоор хүдэлжэ, яһала хүдэржөө. Өөрынгөө шадал зоригто найдаһан лэ хүн проходчигоор хүдэлдэг ха юм. Хүнгэн һэбхи хүнүүд энэ ажалда удаан тэсөжэ хүдэлдэггүй. Пётр Четвернин Байгал далайн эрье шадархи хадануудые сүмэ харбажа, тоннель гаргаха бригадые даажа абанхай. Тэрэнэй бригадын коллектив байгша оной дүүрэтэр Нижнеангарскһаа Уоян тээшэ автомашинануудай ябаха харгы таталсаха ёһотой юм.

— Бидэнэй иишэ ерэхын урда тээ нэгэ аягүйшэг юумэ болоһон юм. Ушарынь хадаа, минии аха Евгениин нэрэ обог Байгал-Амарай барилгада хабаадаха дуратайшуулай список соо оруулагдаагүй байшоо. Манай 11-дэхи тоннельнэ отрядай начальник Виктор Максимович Кобляков бидэнэртэ яһала туһалаа һэн. Тэрэнэй оролдоһоной ашаар бидэ хоёр энэ ехэ барилгада хабаадаха эрхэтэй болоһон байнабди, — гэжэ Пётр баяртайгаар хэлэжэ байгаа һэн. Тэрэнэй аха Евгений Четвернин мүнөө Уоянда барилгашадай бригадые хүтэлбэрилнэ.

Иван Бондарь мүн лэ Харьков хотоһоо иишэ ерэһэн хүн. Нурекскэ ГЭС-эй барилгада хүдэлһэн. Харьковай метро барилсаа. Иван Бондарь оронойнгоо томо томо барилганууд дээрэ хүдэлжэ, баян дүршэлтэй болоһон хүдэлмэришэн байба. Тэрэ мүнөөшье ажалдаа харюусалга ехэтэйгээр хандажа, халаан бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэнэ.

Дмитрий Гарваниие эндэ зуун мэргэжэлтэй хүн гээд нэрлэнэ. Нээрээшье Дмитрий слесариин, электро-гагнууршанай, трактористын болон бусад олон ажал хэжэ шадаха, одоол «алтан гартадай» нэгэн мүн. Дмитрий Гарван механизаторнуудай бригадые хүтэлбэрилхэ болонхой. Тэрэнэй бригадын коллектив мүнөө түмэр харгын татагдаха газарай модо отолжо байна.

Эндэ 11-дэхи тоннельнэ отрядай проектно-конструкторска таһагай начальник Евгений Владимирович Шаповаловтай танилсагдаба. Энэ хүнэй ажабайдалайнь намтар ехэ һонирхолтой. Тэрэ Ленинград хотын Ленметропроект институтда инженерээр хүдэлжэ байһан юм. Байгал-Амарай түмэр замай магистралиин барилгада хабаадалсаха дуратай байһанаа тэрэ мэдүүлээ. Тиигэжэ дулаан байраяа, гэр бүлэеэ орхёод, холын Буряад орон ерэжэ, ехэ барилгын эхин һуури табилсажа байна бшуу.

БАМ — МҮНӨӨНЭЙ АГУУ БАРИЛГА

— Оронойемнай экономикые саашадань бүри түргэнөөр хүгжөөхэ хэрэгтэ Байгал-Амарай түмэр замай магистраль тон ехэ удха шанартай. Иимэ ехэ барилгада хабаадалсажа, багаханшье хубитаяа оруулалсахаар хүсэһэн хүм, — гэжэ Е. В. Шаповалов хөөрэнэ.

— Хайшан гээд манай Буряад орондо тудаба гээшэбта? — гэжэ асуухадам, тэрэ бага зэргэ бодомжолжо үзөөд: «11-дэхи тоннельнэ отрядай начальник В. М. Кобляковтой суг Новосибирскын түмэр замай институтда һураһан хүм. Виктор Максимович Кобляков намайе өөрынгөө коллективтэ уриһан юм. Иигээд лэ сугтаа ехэ барилгын эхин һуури табилсажа байнабди», — гэжэ үгэеэ үргэлжэлүүлнэ.

Энэ барилгада ганса нэгээрээ бэшэ, харин бүхы гэр бүлөөрөө ерэжэ байнхай. Даниловтанай бүлэ аяар Донбассһаа иишэ ерэнхэй. Тэдэнэй басаган мүнөө жэл эндэхи һургуулида ябажа эхилхэнь. Буряадай хүдэлмэришэн ангиин түлөөлэгшэдтэй эндэ уулзажа болохоор юм. Улаан-Үдын авиационно заводой хүдэлмэришэн Александр Калмыков һамгантайгаа хамта эндэ хүдэлнэ. Александр проходчигой мэргэжэл шудаланхай. Харин Тамара тоо бүридхэлэй ажал хэнэ.

Байгал-Амарай түмэр замай магистралиин хүдэлмэришэдтэй нилээд үни хөөрэлдэбэбди. Ажал хэрэг, ажабайдал тухай олон юумэ хэлэгдээ. Бултадаа хаба шадалаа гамнангүйгөөр хүдэлхөөр зоригжонхойнууд.

Набтархан шэлэнүүдэй сааһаа шаргал улаан наран һугаран гаража, Байгал далайн сэнхир долгин дээгүүр элшэ туяагаа адхана. Загаһашадай онгосонууд хойно хойноһоо һубарин, далайн долги эсхэн, урагшаа шуумайлданад. Шэнэ үдэр эхилбэ. Үшөө нэгэ түүхэтэ үдэрөө залуу барилгашад хүхюун зугаатайгаар угтажа байгаа һэн.

Д. САНЖИЕВ.

ДҮШ… ГАРА… ЖЭЛД…

ШЭНЭ БАРИЛГЫН АДРЕС — ГОРНЫЙ ЛЁН

ОРЕНБУРГЫН область. Горный Лён гэжэ станци хадаа СЭВ-эй шэнэ барилга болохо Урда Ураалда баригдажа байгаа Киембаевска асбестово руда шанаржуулгын комбинадай адрес болоно. ГДР, Польшо, ЧССР, Болгари, Венгри, Румынии болон Советскэ Союзай барилгадань хабаадалсажа байһан энэ шэнэ предприяти 500 мянган тонно продукци үйлэдбэрилхэ юм. Комбинадай түрүүшын ээлжээе 1978 ондо ашаглалгада оруулха гэжэ хараалагдана.

Комбинат Киембаевска асбестын баялигай рудае шанаржуулан буйлуулха байна.

Руда шанаржуулха тус предприятиин барилга комсомолой Бүхэсоюзна габшагай барилга гэжэ соносхогдоо.

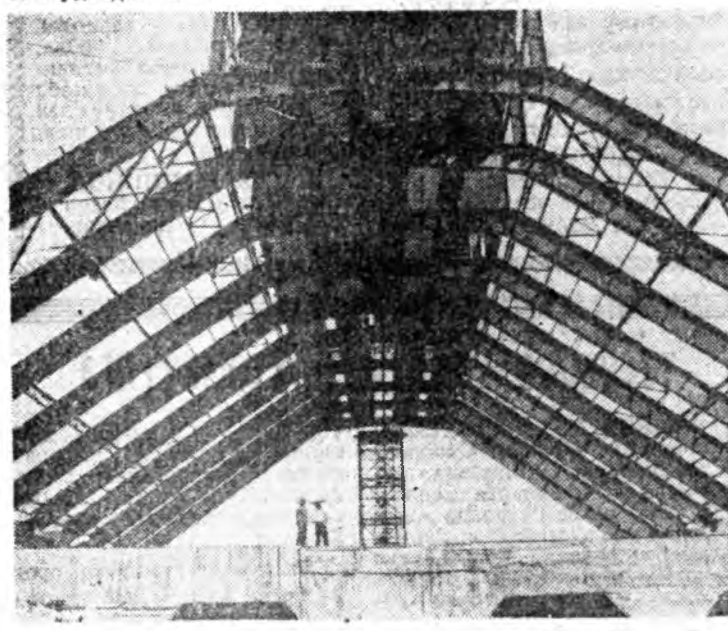

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Киембаевска асбесстово руда шанаржуулгын комбинат баригдахадаа иимэ болохо. Тоһолиг асбест хадагалха бункернуудай һуурида бетон шудхадаг П. А. Тимофеевэй толгойлдог дархашуул - бетонщигуудай комплексно бригада «Киембайасбестострой» трестын коллективүүдэй мүрысөөндэ эрхим үрэ дүн туйлаа. Зүүн гарһаа: бригадын гэшүүд И. Д. Лисяный, И. М. Клюшин, П. А. Тимофеев. Хуурай руда хадагалха складай түмэр армагые В. И. Воропаевай бригада («Стальмонтаж» трестын Новотроицко управлени) бригада хабсаргана.

ТАСС-ай фотохронико.

МАЛ ҺАЙНААР ТАРГАЛНА

Зунай тунга ногоондо мал түргэн таргалдаг, ашаг шэмэнь дээшэлдэг гэжэ малшан бүхэн һайн мэдэхэ. «Зырянский» совхоз бэрхэ үхэршэдэйнгээ оролдолгоор гүрэндэ мяха тушааха 1974 онойнгоо 9 һарын түсэб июлиин 25-да дүүргээ һэн.

П. А. Колмаков дүрбэдэхи жэлээ үхэр адуулна. 1973 ондо адуулһан буруунуудайнгаа шэгнүүр 350—365 килограммда хүргэжэ, гүрэндэ тушааһан юм. Гансал энээнэйнь түлөө совхоз 60 мянган түхэриг олзо олоо.

Мүнөө Павел Антонович В. И. Медведев нүхэртэеэ 257 буруу даажа абаад, һайнаар адуулжа байна. Тэдэниень июнь һара соо шэгнээд үзэхэдэ, толгой бүхэнэйнь шэгнүүр сүүдхэдээ 1530 граммаар нэмэһэн байба. Энэ гүүртэһээ һаяхан 32 буруу тушаахадань, тус бүхэниинь 345 килограммда хүрөө.

Энэ үхэршэн яагаад иимэ амжалта туйлабаб?

— Һүрэгөө үглөөгүүр эртэ адуулхаяа гаргаад, үдын халуунда һарабша доро байлгадагби. Үдэшын һоно батаганаанай үедэ утаа униар табидаг гээшэб. Малаа уһаар таһалдуулдаггүйб, — гээд П. А. Колмаков хөөрэнэ.

Энэ совхозой бусад үхэршэд баһал һайнаар хүдэлдэг юм. Жэшээнь, үхэршэд В. Т. ба Г. К. Давыдовтан, Л. И. Липина, А. Воротникова гэгшэд буруун бүхэнэйнгөө шэгнүүр сүүдхэдээ дунда зэргээр 750—800 граммаар дээшэлүүлдэг байна.

Гадна, малшад өөһэд хоорондоо дүй дүршэлөө хубаалдадаг, һанамжа дурадхалаа андалдадаг юм. Иигэжэл хүдэлхэдэ ажал ябасатай, амжалта туйласатай байна бшуу.

П. ХАЛТАНОВ.
Прибайкалиин аймаг.

ЗОРИҺОНДОО ХҮРЭҺЭН БАСАГАН

Энэ басаганай ажалай намтар наһанайнь зэргээр лэ юм. Хүдөөгэй һургуулиин 8 класс дүүргээд, хүдэлмэришэнэй ямар нэгэн мэргэжэл шудалха гэһэн зорилготойгоор Закаменск хото ошоһон байгаа. Арбан долоо наһатай басаган промышленна хото ошомсоороо юушье хэхэеэ ойлгожо ядаһан байха. Тойроод томо томо барилганууд, машина техникын хүүеэн, хүдэлмэришэдэй хүхюу шууяан заримдаа толгой эрьюулмээр. Теэд Надя басаган зориһон зандаа. Барилгын участогуудые, талмайнуудые тойрожо, хэдэн үдэр ябасагааба. Харахадань, Надиһаа өөрэгүй залуухан басагад, хүбүүд барилгын бригадануудта ажаллалсана. Надиие обёорношьегүй хэбэртэй, хоорондоо хөөрэлдэнэ, хүхилдэнэ. Надя барилга хэхэһээ үлүү һайн юуншье байхагүй гэжэ шиидэбэ.

Тиигэжэ Зэдын вольфраммолибденэй комбинадай капитальна барилгын управлениин кадрнуудай таһагта мэдүүлгэ барижа, барилгашан болохоор абтаһан юм. Түрүүшээр дүй дүршэлтэй барилгашад туһалалсаха. Хамаг юумэндэ оролдосотой, һураха шадахыел хүсэжэ ябадаг. Надиие барилгын мастернууд, инженер-технигүүд обёоржо, барилгын кран жолоодохо машинистын мэргэжэлдэ һургахаар шиидэһэн байгаа. Надежда Аюшеева 1962 ондо Закаменск хотодо эмхидхэгдэһэн курсада һуралсаад, машинистын мэргэжэлтэй болоһон юм.

Хүдөөлэ барилга үргэн дэлисэтэйгээр хэгдэжэ эхилээ. Томо башенна кранууд хэрэглэгдэдэг болоо. Капитальна барилгын управлениин хүтэлбэрилэгшэд Надиие һургуулида эльгээжэ, мэргэжэл шадабариень дээшэлүүлхэ гэжэ шиидэһэн байгаа. Улаан-Үдын механизациин баазада эмхидхэгдэһэн курса эрхим сэгнэлтэтэйгээр дүүргэһэн Надежда Баясхалановна Аюшеевае «Бурятцелинстрой» трестын 589-дэхи ПМК-да хүдэлхөөр эльгээһэн байгаа. Тиигэжэ Надя 1965 ондо башенна кранай машинист болоо һэн.

Надиин хүдэлдэг 589-дэхи ПМК Зэдын аймагта томо барилгануудые хэдэг юм. Жэшээнь, Петропавловска тосхондо 536 хүүгэдэй һуралсаха гурбан дабхар һургуулиин байшан, ажалшадай ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха комбинадай, аймагай гүйсэдкомой байшан, больницын комплекс, ГПТУ-гай һуралсалай корпус, гэр байрын хэдэн олон байшангуудые бодхоогоо. Эдэ барилгануудые саг болзор сооhь ашаглалгада тушааха хэрэгтэ Надиин оруулһан хубита ехэхэн байха. Барилгын бригадирнууд Борис Григорьевич Кречетов, Виктор Спиридонович Ермаков гэгшэд Надиие ехэл магтажа байгаа һэн.

Надежда Баясхалановна Аюшеева ажал хүдэлмэридөө эрхим һайнаар хандажа, бусад нүхэдтөө жэшээ харуулхынгаа хажуугаар, ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг юм. Аймагай Соведэй депутат Надежда Аюшеева аймгүйсэдкомой гэшүүнээр һунгагданхай, ажалшадай эрилтэ болон һанамжа дурадхалнуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ хабаадалсадаг. Дүй дүршэлтэй түрүү хүдэлмэришэн һаяхан партиин гэшүүндэ абтаа.

Надежда Аюшеевагай ажалладаг 589-дэхи ПМК нёдондо жэл «Бурятцелинстрой» трестынгээ коллективүүд хоорондын мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлжэ гараһан юм. Энэ жэлэй түрүүшын хахадта өөрынгөө хүсөөр барилга хэхэ түсэбөө 103 процент, генподрядай хүдэлмэриие 102 процент дүүргэжэ гараа. Энэ хэрэгтэ башенна кранай машинист, партиин гэшүүн, аймагай Соведэй депутат, коммунис ажалай ударник Надежда Аюшеевагай оруулһан хубитань ехэ байха.

Мүнөө Надежда Баясхалановна Оёорой совхозой культурын байшангай барилгада ажаллажа байна. Саашадаа хэгдэхэ ажал хүдэлмэри үшөөл ехэ. Петропавловка тосхондо 784 хүүгэдэй һуралсаха һургуулиин шэнэ байшан бодхоогдохо. Иимэ үндэр сагаан гэрнүүдые барилсажа ябаһан залуу барилгашан ажалаараа омогорхонгүй яахаб. Омогорхохо ёһоороо омогорхоно.

Д. АЮШЕЕВ,
манай корр.

БУСАД ЯҺАТАНАЙ ЛИТЕРАТУРАТАЙ БУРЯАД ЛИТЕРАТУРЫН ХОЛБОО БАРИСААН

Удхаараа социалис, түхэл [...]аагаараа национальна буряад уран зохёол һүүлэй жэлнүүдтэ илангаяа түргэнөөр хүгжэн һалбараа. Уран зохёолой эгээ томо, тон ханамсалгатай жанр—прозо бэлээд дэлисэтэйгээр хүгжэбэ. Хэрбээ табяад онуудта Х. Намсараевай «Үүрэй толон», Ж. Тумуновай «Ойрһоо һэриһэн тала», «Алтан бороо» гэжэ романуудтай байгаа һаа, харин мүнөө буряад роман мэдээр олошороо. Бэлигтэй олуу зохёолшод энэ талаар илангаяа эдэбхитэйгээр хүдэлнэ.

Туужа, роман болон бусад жанрай зохёолнуудта гансашье буряадууд бэшэ, мүн аха дүү совет арадуудай түлөөлэгшэд уран хурсаар зураглан харуулагдана. Энэньшье ойлгосотой. Эхэ ороондоо коммунис общество байгуулжа байһан аха дүү совет арадуудай хани барисаас домоглон зураглангүй яажа болохоб. Юуб гэхэдэ, булта нэгэ һаналтайгаар, нэгэ эрмэлзэлгэтэйгээр ажаллана бшуу. Тиигэжэ ерэхэлээрээ, совет буряад уран зохёол интернациональна удха шанартай болоно.

Энэнь буряад уран зохёолой, мүн соёл культурын үргэн дэлисэтэйгээр хүгжэжэ, орон доторoo мэдээжэ болоһонийе гэршэлнэ. Ленинскэ национальна политикын бодото бэелэл иимэ гээшэ.

Буряад уран зохёолой хүгжэлтэдэ ород уран зохёол, тэрэнэй элитэ ехэ түлөөлэгшэд - классигууд А. С. Пушкин, М. Ю. Лермонтов, А. Н. Некрасов, Л. Н. Толстой, А. М. Горький, А. А. Фадеев, М. А. Шолохов, В. В. Маяковский болон бусад илангаяа ехээр нүлөөлһэн байха юм. Тиихэдэ буряад зохёолшод совет бусад яһатанай зохёолшодтой хани харилсаатайгаар хүдэлжэ, бэе бэеынгээ дүй дүршэлдэ һуралсажа байдаг. Олон тоото семинар, суглаан гэхэ мэтын тон туһатай хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадалсажа, мэргэжэлээ нарижуулдаг байна.

Совет ород зохёолшод манай буряад зохёолшодто аха дүүгэй туһа хүргэжэ, бэлиг шадабаряа нарижуулха, мүлихэ хэрэгтэнь сэгнэшэгүй ехэ зүбшэл заабари үгэнэ. Тиигэжэ манай зохёолшод номуудаа Москвада хэблүүлжэ гаргахын тула оршуулагшадтайгаа хамта хүдэлжэ, бэе бэеынгээ уран шадабарида һуралсадаг байна. Гадна мэдээжэ зохёолшод манайхинай бэшэһэн зохёолнуудай гар бэшэлгэтэй сэхэ танилсажа, нүхэр ёһоной зүбшэл заабари үгэнэ. Жэшээнь, Всеволод Иванов 1950 ондо буряад зохёолшодой рассказуудые уншаад, хэнэйнь хэр зэргээр бэшэдэгые, ямар маяг хэлбэритэй, ямар дутагдалтай байһание тон зүбөөр тэмдэглэжэ, дутагдалнуудаа хайшан гэжэ усадхахыень заагаан юм. Тиигэжэ ахамад зохёолшын магтаал һайшаалда Ч. Цыдендамбаев, Б. Мунгонов, А. Бальбуров, Ц-Ж. Жимбиев, Ц-Б. Бадмаев гэгшэд хүртөө бэлэй. Гэр бүлын байдал онгилхоо болёод, гол темээ ажабайдалай гүн соохоо удхалан абажа эхилһые тэрэ онсо тэмдэглэһэн байна.

Манай зохёолшод гансашье ород зохёолшодой номуудые буряадшалнагүй, мүн бусад яһатанай зохёолнуудые буряад хэлэн дээрэ гаргуулна. Дүй дүршэлөө, бэлиг шадабаряа баяжуулха хэрэгтэ энэнь туһатай.

Тиигэжэ олон тоото уншагшад адыгей, азербайджан, алтай, башкир, грузин, казах, хальмаг, татар, хакас болон бусад яһатанай зохёолшодой номуудые буряадаар уншаха аргатай болоо. Ондоо арадуудай абари зан, түхэл шэнжэ болон ажабайдалтай уншагшадаа дүтөөр танилсуулхаһаа гадна, аха дүү совет арадуудай хоорондохи хани харилсаанай һабагша татана бшуу. Оршуулгын ашаар зохёолшодой тематика мэдэхээр үргэдэнэ. Тэрэнэй хамта буряад зохёолшодой номууд совет арадуудай нилээд олон хэлэн дээрэ хэблэгдэжэ гараа.

Жэшээнь, мэдээжэ поэт-лирик Дондок Улзытуевай шүлэгүүд латыш хэлэн дээрэ зэдэлжэ, поэзидэ дуратайшуулые баясуулаа һэн. Бэлигтэй латыш поэдүүд Иманта Зиедонис, Улдис Лейнерт гэгшэд хорин юһэн шүлэгыень оршуулжа, «Лиесма» гэжэ номой хэблэлээр гаргуулһан байна. Буряад арадай ажабайдалһаа һабагшатай, Байгалай үзэсхэлэнтэ гоё байгаалие, хүн зоной дура сэдьхэлые уянгалан харуулһан шүлэгүүдынь латыш хэлэн дээрээ ханхинан зэдэлээ һэн. Тиихэдэ «Ая-ганга» гэжэ уянгата поэмэнь украин хэлэн дээрэ оршуулагдажа, уншагшадай һайшаалда хүртэһэн юм.

Мэдээжэ казах поэт Туланбай Болдоганиев Д. Жалсараевай «Минии түрэл хизаар» гэжэ номые оршуулаад, олон тоото казах уншагшадта бэлэглэһэн байна. Тэрэшэлэн «Партида оролго», «Ургы», «Газар тухай үгэ» гэжэ шүлэгүүдынь украин, молдаван, белорус, грузин, латыш, яхад хэлэнүүд дээрэ зэдэлжэ, буряад поэдэй хизаар оронгдоо, түрэл партидаа хэлбэришэгүй дуратай, мүн партиин даабарие хэзээдэшье дүүргэхээр бэлэн байһые харуулна.

Буряадай ахамад поэт Цэдэн Галсановай «Буряад орон», «Пушкинда», «Кавказ», «Давид Сасунский» болон бусад шүлэгүүдынь армян хэлэн дээрэ зэдэлһээр. «Парти тухай үгэ», «Буряад басаган», «Буряад орон» гэжэ шүлэгүүдынь украин, белорус, молдаван, киргиз, узбек, коми, удмурт, тува, хакас, мордва хэлэн дээрэ оршуулагдажа, уншагшадые баясуулна. Драматург Цэрэн Шагжинай зүжэгүүд совет арадуудай хорин нэгэн хэлэн дээрэ оршуулагдаа. Зарим зүжэгүүдынь, жэшээнь, «Будамшуу», «Шүдхэртэй сүндүүг» гэгшэдынь оронойхэды театрнуудта табигдаһан, тува, башкир, яхад, хальмаг харагшадые һонирхуулһан байха юм.

Гадна Ц-Б. Бадмаев, В. Петонов, Ц-Ж. Жимбиев, Ч. Цыдендамбаев, Н. Дамдинов, Ч-Р. Намжилов, Ц-Д. Дондокова, С. Ангабаев гэгшэдэй зохёолнууд бусад хэлэн дээрэ оршуулагдажа, газетэ болон журналнуудта хэблэгдэһэн байна.

Эдэ бүгэдэ совет буряад уран зохёолой яһала урагшатайгаар хүгжэһые, уран найруулгын, гол түлэб байгуулалтын талаар һайжарһые гэршэлнэ. Ушар иимэһээ үндэһэн зохёолнай бүхэсоюзна уншагшадта дамжан хүрэжэ, һонирхуулна. Энэньшье гайхалгүй. Юуб гэхэдэ, манай орондо оло национальна литература байгуулагдахаһаа гадна, шэнэ түхэлэй уншагша, совет уншагша бии болоо ха юм. Совет уншагша оло национальна зохёолдо адли тэгшээр хандажа, тон дүтын, өөрын юумэн шэнги һанадаг байна.

Аха дүү совет арадуудай уран зохёолой бэе бэедээ улам дүтэрхы, таһаршагүй холбоо барисаатай болоһые энэнь үшөө дахин гэршэлнэ. Гансал эрхэ сүлөөтэ орондо, социалис обществодо иимэ һайхан юумэн бэелүүлэгдэнэ бшуу. Совет арадуудай адли тэгшэ эрхэтэй, эбтэй эетэй, одоо зол жаргалтай байһаниинь эндэһээ элирнэ.

М. ХАМАГАНОВ,
хэлэ бэшэгэй эрдэмэй доктор, профессор.

Элүүр энхын БУЛАН

ТҮРЭЛХИДЭЙ АНХАРАЛДА

Корь үбшэнние буряад зон улаан эшэргэнэ гэжэ нэрлэдэг. Энэ халдабарита үбшөөр ехэнхидээ хүүгэд, нэгэ зарим ушарнуудта ехэшье хүн үбдэдэг гээшэ. Тиимэһээ улаан эшэргэнээр хүүгэдэйнгээ үбдэхэгүйн тула илангаяа түрэлхид һэргылэмжын хүдэлмэри һайн мэдэхэ зэргэтэй. Энэ үбшэн хүнһөө хүндэ тон бэлээр халдадаг юм.

Республика дотор 1971 онһоо һэргылэмжын хүдэлмэриин хаа хаанагүй эмхи гуримтайгаар ябуулагдаһанай ашаар, хүүгэдэй улаан эшэргэнээр үбдэхэ ябадал арба дахин бага болоо гэжэ эндэ онсо тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Энэ үбшэнһөө һэргылһэн прививкэ хэгдээгүй үхибүүд илангаяа улаан эшэргэнээр үбдэнэ.

Улаан эшэргэнэ хүүгэдэй махабадые ехээр һуларуулна гэжэ хүн бүхэн һайн мэдэнэ. Энээнһээ уламжалан хадхалаатадаг, гэдэһэ дотоpoй, шэхэнэй элдэб хүндэ үбшөөр үбдэдэг. Тиимэһээ улаан эшэргэные ябашье һүжэрөөжэ болохогүй. Үхибүүнэйнгээ улаан эшэргэнээр үбдэхэеэ һанабал, гэртээ врачые дуудажа асархэ хэрэгтэй. Энэ үбшөөр үбдэһэн үхибүү больница, поликлиникэ асаржа яашье болохогүй. Тэдэнэр ондоо хүүгэдые энэ үбшөөр халдахаажа болохо.

Улаан эшэргэнээр үбдэжэ захалһан хүүгэд ехээр ханиадаг, хэжэгтэһэн шэнгеэр үзэгдэдэг. Тэдэнэр үдэшэ, үглөөниинь ехээр халуурдаг, эдеэ хоолдо дурагүй болодог, тархи толгойнь үбдэдэг. Түрэлхидэй эгээл энэ үедэ врачта хандажа, хүүгэдээ эмшэлүүлбэл, үбшэниинь һүжэрэнгүй хүнгөөр үнгэрхэ гэжэ эндэ онсо хэлэлтэй. Дүрбэ-табан хоногой үнгэрһэнэй удаа үхибүүнэй бүхы бэедэ жэжэхэн улаахануууд эшэргэнэнүүд гарадаг.

Эгээл энэ үедэ үхибүүд ехээр халуурдаг, зарим үедөө мэдээгээ алдажа, дэмырхэ ушар яһала үзэгдэдэг.

Улаан эшэргэнээр үбдэһэн үхибүү һаруул дулаахан таһалгада байлгаха хэрэгтэй. Үбшэлһэн үхибүүн наранай гэрэлдэ шаруулха ёһогүй. Тиимэһээ оронийнь сонхоһоо холо, үгышье һаа, наранай гэрэл тудаха газартань сэбэр сагаан бүд үлгэжэ, сэхэ гэрэлһээ халхалха шухала. Тэрэнэй байһан таһалгада саг үргэлжэ сэбэр агаар оруулагдажа байха зэргэтэй.

Үбшэн үхибүүн бэеынгээ халуунда тэсэжэ ядахадаа, унданайнгаа ехээр хүрэхэдэ хүйтэн унда эридэг. Хажуудань хүнэй үгы байбал, өөһэдөө хүйтэн унда ужа, хүйтэ абадаг, үбшэниинь бүри һүжэрдэг гээшэ. Энээнһээ болоно элдэб үбшөөр үбдэдэг юм. Эгээл энэ үедэ үбшэлһэн үхибүүнэй хажуудa ходо байха, бүлеэн унда хирэ болоод лэ уулгажа байха хэрэгтэй.

Халдабаритай үбшөөр хүүгэдэй үбдэхэгүйн тула прививкэ хэгдэдэг байна. Арба һаратайһаа 12 жэлгэй болотор үхибүүдтэ тарилга хэгдэнэ. Тусхай тарилга хүүлһэн зарим үхибүүд 8—10 хоногой үнгэрхэдэ, эшэргэнэтэһэн шэнгеэр үбдэдэг. Хэдэн хоног үнгэрхэдэ тэдэнэр элүүр болодог гэжэ түрэлхид мэдэхэ зэргэтэй.

Л. ДУЛОВА,
врач.

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · РАДИО

БЕРЛИН

ХАНИ ЁҺОНОЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

ТАСС

СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Вилли Штоф эндэ боложо байгаа социалис оронуудай багшанарай конференцидэ хабаадаһан делегацинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй, гэшүүдтэй уулзажа хөөрэлдэбэ. Социалис общестбын эрхэтэн зонние хүгжэлтэ түгэсөөр хүмүүжүүлхэ гэһэн конференциин темэнь аха дүү оронуудай социальна хүгжэлтын уласхоорондын айгиин тэмсэлэй бодото оршон байдалда бүрин харюусана гэжэ В. Штоф тэмдэглээ.

БЕЙРУТ

КИПРТЭХИ БАЙДАЛ

ТАСС

Кипртэ сэрэгэй ябуулганууд үргэлжэлүүлэгдэһээр. Августын 15-да Турциин танкнууд, ябаган сэрэгшэд Фамагуста хотын оршондо ерэһэн байна. Эндэ шанга байлдаанууд болоно. Хотын хүн зоной олонхинь эндэһээ арaжа ошоо. Бомбодолгоһоо уламжалан, Фамагуста хотодо ехэ һандарал болоһон байна.

Аралай зүүн эрьедэхи Фамагустын портдо Турциин сэрэгүүдэй гаралга Кипрэй газар дайдын гурбанай нэгэ хубинь эдэнэй мэдэлдэ ороо гэһэн удхатай.

Никози шадар буудалдаа зогсоохо тухай хэлсээн грек офицернүүдээр хүтэлбэрилэгдэһэн национальна гвардиин частьнуудай. Турциин сэрэгүүдэй хоорондо баталагдаа һэн. Гэбэшье августын 15-най үглөөгүүр буудалдаа зогсооһон газарта дайнай ябуулганууд хэгдэһэн байна. Нийслэл хотын аэропортдо тулалдаанууд болоно.

Аралай баруун захадахи Лефки худар Турциин сэрэгүүдэй добтолго зогсоогдоо гэжэ грек-киприодуудай радиостанци мэдээсэбэ.

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Кипртэхи байдалтай дашарамдуулан эмхидхэгдэһэн, тусхай ябуулгануудые хэхэ Вашингтоной бүлэгтэй» президент Дж. Форд, гүрэнэй секретарь Г. Киссинджер зүблөө үнгэргэбэ гээд Сагаан байшангай пресс-секретарь Дж. Терхорст мэдээсээ. Үймөө хёморoo хэгшэдтэ дипломатическа аргаар нүлөөлжэ, Женевэдэхи хөөрэлдөөнүүдтэнь Грециие, Турциие тэхэрюулхэ арга бии байха гэжэ президент найдана гээд пресс-секретарь хэлэбэ.

ПАРИЖ. (ТАСС). Кипртэхи сэрэгэй ябуулгануудаа Турциин һэргээһыень Франци эрид буруушаана гэжэ Елисейскэ ордоной, республикын президентын резиденциин тараһан мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Кипртэхи байдалые Женевэдэхи хөөрэлдөөнүүд туримшуулха аргатай гээд Франци тоолоно.

ЛОНДОН. (ТАСС). Энэ арал дээрэхи Англиин баазануудта добтолгын хэгдэтэр Англи нэгэ талаһаа шиидхэбэри абажа, дайгаар орохогүй байха гээд Англиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Дж. Каллагэн телевиденеэр үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ. Англиин гансаараа шиидхэбэри абабалнь, арал дээрэхи байдал бүри шахардуу шанга болоходоо магадгүй гээд тэрэ нэмэбэ. Гэхэ зуура, Кипртэ байһан ООН-ой сэрэгүүдтэ Англи дэмжэлгэ үзүүлхээр бэлэн.

Кипртэхи байдалые заһаруулхын тула энээндэ хабаатай бүхы талануууд хөөрэлдөөнүүдые хэжэ, үгэеэ ойлголсохо ёһотой гэжэ Англиин гадаадын хэрэгүүдэй министр мэдүүлбэ.

ВАШИНГТОН

САГААН БАЙШАНДА ЗҮБЛӨӨН БОЛОБО

ТАСС

Президент Дж. Форд Холбоото Штадуудай хэдэ хэдэн губернаторнуудтай, 14 хотын мэрнүүдэй делегацитай Сагаан байшанда уулзажа, хөөрэлдэбэ. США-да долларой үнын уналгатай тэмсэхэ хэмжээнүүдые зүблөөн дээрэ хаража үзэһэн байна.

Долларой үнын уналгатай тэмсэхэл гол зорилгомнай болоно гэжэ тоолонобди гээд губернаторнуудай конференциин түрүүлэгшэ К. Рэмптон мэдээсээ гэжэ президент Дж. Форд хэлэбэ. Гэбэшье энээнтэй тэмсэхэ хүшэр бэрхэтэй байна гээд сэхэ руунь мэдэрээ.

ИСЛАМАБАД

Пакистан национальна һайндэрөө тэмдэглэбэ

ТАСС

Национальна һайндэрөө — бэеэ даадан байдалтай болоһон үдэрөө Пакистанай арад зон үргэнөөр тэмдэглэбэ. Элдэб үнгын сэсэгүүдээр Исламабадай үйлсэ гудамжанууд шэмэглэгдэһэн байгаа. Гүрэнэй тугууд гэрнүүд дээрэ далбан намилзуулагдаба. Тус орон бэеэ даадан байдалтай болоһоор 27 жэлэйнгээ ойе һайндэрлөө.

Экономическа, социальна талаар Пакистанай туйлаһан амжалтанууд тухай газетэнүүдтэ тунхаглагдаһан материалнууд хөөрэнэ. Радио ба телевидени һайндэрэй программануудые дамжуулна.

Гайхамшагта һайндэртэй дашарамдуулан, оронoй президент ба премьер-министр арад зондоо хандажа, үгэ хэлэһэн байна.

ПАРИЖ

ТАРЯАШАДАЙ ЭРИЛТЭНҮҮД

ТАСС

Ланда гэжэ департаментын таряашад По ба Байонна хотонуудые холбодог автомобилиин харгые тракторнуудаар хааһан байна. Таряашадай манифестаци Пейреорада хотын түбэй талмай дээрэ болобо. Таряашадай хабаадалгатай митинг Корсигто үнгэргэгдөө. Жэжэ ба дунда шадалтай таряашадай ажахынуудые һандаргажа байһан аграрна политикые Франциин таряашад эрид буруушааба.

Ороной хүдөө ажахыда тохёолдоһон хүшэр бэрхэтэй байдалые хаража үзэхын тула Национальна суглаанай онсо яаралтай сесси зарлаха гэһэн депутат-коммунистнуудай, социалистнуудай ба зүүнэй үзэлтэй радикалнуудай бүлэгэй эрилтые олон эмхинүүд һайшаан дэмжээ.

БОНН

ШАХАРДУУ БАЙДАЛ УЛАМ ҺУЛАРУУЛХЫН ТҮЛӨӨ

ТАСС

Советскэ Союзай ба Германиин Федеративна Республикын хоорондохи договорто гар табигдаһаар 4 жэлэй гүйсэһэнтэй дашарамдуулан, гадаадын политическэ асуудалнуудаар СДПГ-гэй парламентска бүлэгэй түлөөлэгшэ, СДПГ-гэй правлениин гэшүүн Б. Фридрих мэдүүлгэ хэхэдээ: Советскэ Союз болон социалис бусад оронуудтай ФРГ-гэй баталһан договорнууд, хэлсээнүүд «шахардуу байдал һуларуулха политикын аша туһада харюусана» гэжэ тэмдэглэбэ.

Зүүн хүршэнэртэй харисаагаа һайжаруулаагүй һаа, Германиин Федеративна Республика мэтэ гүрэн һаадгүй һайнаар хүгжэжэ, шадахагүй гээд мэдүүлгэ доторнь хэлэгдэнэ.

ФРГ-гэй ба социалис оронуудай хоорондо баталагдаһан договорнууд, хэлсээнүүд ФРГ-тэй аша туһада харюусана гээд Б. Фридрих мэдүүлээ. Ушар юуб гэхэдэ, эдэнь Федеративна Республикын ба Зүүн Европын оронуудай хоорондын экономическа харилсаае хүгжөөлгэдэ нүлөөлхэ, Европын бүхы гүрэнүүдэй этигэл найдабарида харюусаха байна.

МЕХИКО

Совет тракторнууд—Мексикэдэ

ТАСС

Совет тракторнууд энэ жэлдэ Мексикын таряалан дээгүүр хүдэлжэ эхилбэ. 600 мянган долларой хэлсээндэ «Тракторэкспорт» гэжэ бүхэсоюзна нэгэдэл, Мексикын «Сидеруржика насьональ» («Сидена») гэжэ гүрэнэй компани гар табяа. Тракторнуудай элдэб узелнуудые, детальнуудые СССР-һээ худалдажа абалга энэ документ дотор хараалагдана. Эдэнь «Сиденын» предприятинуудта хабсаргагдаха юм. Совет түхеэрэлгэнүүдээр хангагдаһан энэ предприяти гурбан жэлэй турша соо ехээр хүгжэһэн байна. Тиигэжэ жэлдээ 2.500 трактор бүтээн гаргадаг болоо.

Байгша оной октябрь һарада Советскэ Союзһаа эльгээгдэхэ түрүүшын тракторнууд Мексикын хүдөө ажахые оньһожоруулха хэрэгтэ шухала алхам болохо байха. «Совет тракторай туһаламжаар Мексикын хүдөө нютагуудта ажалай бүтээсэ нилээд дээшэлжэ, таряашадай байдал һайжаруулха юм»,— гэжэ «Сиденын» генеральна директор Э. Кригер хэлсээндэ гар табигдаһанай һүүлээр үгэ хэлэхэдээ мэдүүлбэ.

ВАШИНГТОН

СЭРЭГЭЙ ГАРГАШАНУУДЫЕ ХОРООХЫН ТҮЛӨӨ

ТАСС

Мүнөөнэй финансын жэлдэ сэрэгэй хэрэглэмжэдэ зорюулжа правительствын дурадхаһан мүнгэнэй гаргашын хэмжээе нилээд хорооха гэжэ ороноо хамгаалха хэрэгтэ мүнгэ һомолхо асуудал харадаг сенадтахи комисси шиидхээ гээд комиссиин түрүүлэгшэ сенатор Дж. Макклеллан сенат дээрэ мэдээсэбэ.

Пентагоной бюджедые 81,9 миллиард доллар байхаар гэхэ гү, али засаг захиргаанай эрилһэнһээ 5,1 миллиард доллароор бага болгожо комисси баталһан байна.

Мүнгэнэй үнын уналгатай, юумэнэй үнэ сэнгэй хүндэрэлгэтэй, мүн бусад түбэг бэрхэшээлнүүдтэй дашарамдуулан, һүүлэй үедэ США-гай экономико улам муудажа байна. Энэл ушарые хараада абажа, американ конгрессэй хоёр палата сэрэгэй гаргашануудые хорооxо гэһэн шиидхэбэри гаргаа.

Дж. Макклеллан сенат дээрэ үгэ хэлэхэдээ, орон доторхи экономическа түбэг бэрхэшээлнүүдһээ уламжалан, сэрэгэй асари ехэ гаргашануудые хорооxо шухала болобо гэжэ мэдүүлээ.

ПАРИЖ

Франциин ажалшадай байдал муудана

ТАСС

Орон дотор мүнгэнэй үнэ унана, юумэнэй үнэ сэн хүндэрнэ. Энээнһээ уламжалан, хүдэлмэригүйшүүл улам олошоржо байнхай.

Энэ жэлэй июль һарада юумэнэй үнэ сэн 1,4 процентээр хүндэроо. Үнгэрһэн жэлэй туршада орон дотор эд бараанай, эдлэл хэрэгсэлнүүдэй үнэ сэн 16,4 процентээр нэмэбэ.

ЛОНДОН

АНГЛИДА ЮУМЭНЭЙ ҮНЭ ХҮНДЭРНЭ

ТАСС

Июль һарын турша соо Англида промышленна эд бараанай, эдеэ хоолой зүйлнүүдэй оптово үнэ сэн үшөө 1,5 процентээр хүндэрбэ. Экономистнуудай багсаамжалһанай ёһоор, энэнь хүнүүдэй юумэ худалдан абалгада ехээр нүлөөлхэ байна.

Промышленностиин министерствын мэдээнүүдэй ёһоор, байгша оной түрүүшын хахад жэлэй турша соо эдеэ хоолой зүйлнүүдэй оптово үнэ сэн — 7 процентээр, промышленна эд бараанай сэн 15,5 процентээр хүндэрөө.

Энэ үе соо орон дотор эд бараанай, эдлэл хэрэгсэлнүүдэй сэн 16,5 процентээр дээшэлбэ.

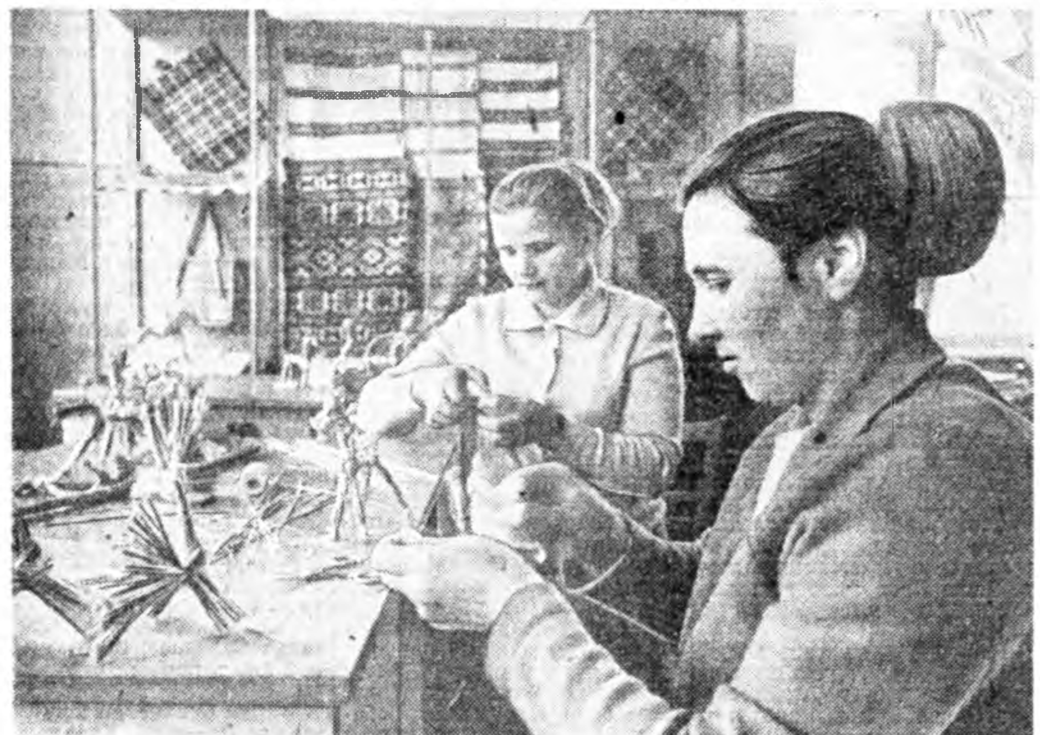

ГОМЕЛЬ хото шадарай Чечерск гэдэг районно түбтэ энэ нютагта дэлгэрһэн арадай гар урлалгын хэрэг хүгжэнги юм. Уран гоё зүйлнүүдые бүтээдэг Чечерскэ фабрикада дүй дүршэлтэй урлагшад скатерть, дорожко, салфеткэ, мебелиин гоё һайхан хушалта, полотенци гэхэ мэтые сёходо хэрэглэгдэдэг гоёхонууд улһан, пумаажап бүдүүдые гаргадаг. Эдэ зүйлнүүдынь гансал Белоруссида бэшэ, мүн баһа Украинын, Прибалтикын, Закавказиин улад зоной дунда ехэтэ һайшаагдадаг, үргэнөөр хэрэглэгдэдэг байна. Югославиин Загреб городто үнгэрһэн уласхоорондын яармаг дээрэ Чечерскдэ нэхэгдэһэн зүйлнүүд үндэр сэгнэлтэдэ хүртөө.

Чечерскын урашуул ожорһо болон һолоомо гүрэжэ, элдэб гоё сувенирнүүдые бүтээдэг. Эдэнь юун бэ гэбэл, шкатулка, ан амитад болон шубуудай дүрсэнүүд, үхибүүдэй элдэб нааданхайнууд болоно.

Чечерскэ фабрикын уран һайханай совет болон мэргэжэлтэд арадай гар урлалгын түүхэ шудалдаг. Иигэжэ тэдэнэр гоё һайхан эд бүд болон угалза хээ байгуулха шэнэ зурагуудые бии болгодог.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: гар урлалай Чечерскэ фабрикын хүдэлмэрилэгшэд Лидия Клеменкова (наада таладань), Надежда Козлова гэгшэд гүрэмэл һолоомоор сувенирнүүдые бэлдэжэ байна. Гар урлалтын Чечерскэ фабрикын уран һайханай соведэй гэшүүд шэнэ бүдэй угалза хээ тухай зүбшэн хэлсэжэ байна.

АПН-эй фото.

ЗАНГЕЗУРАЙ ПОЭТ

Армениин уран зохёолшодой холбоондо намда иигэжэ хэлэбэ: «Альберт Исаджанян холбооной эгээл залуу гэшүүн, 23-тай боложо ябаһан байха. Хэды тиимэшье һаа, тэрэ хүн хэдэн поэмэтэй, шүлэгүүдэй хоёр суглуулбаритай, туужатай болоһон. Бэлигтэйл аад бэлигтэй хүн даа».

Альберт Исаджанянай «Сэсэгээр хэһэн хүүргэ», «Миһэрэл» гэжэ нэрэтэй шүлэгүүдэйньшье суглуулбари, туужаньшье зохёолшодой холбооной библиотекэдэ байбагүй...

— Хүнүүд абанхай.. Уншажа байна... — гээд библиотекарь харюусаа бэлэй.

Элитэ поэтесса Сильва Капутикян иигэжэ хөөрэбэ: «Исаджанян залуу хүн, хуби заяаниинь шэрүүн хатуугаар эрьелдэнхэй юм, хэды иимэшье һаа, поэзинь үнэхөөрөө поэзи гээшэл даа, танилсахадашни, эдэ гэрэлэй туяануудые бага багаар ондоо хүнэй суглуулһан бэшэ, харин шинии, өөрыншни юумэдэл байха... Эгээл иимэһээ манай поэдүүд Геворк Эмин Ованес Шираз хоёр гуурһаяа, шадабарияа хурсадхаха хэрэгтэнь энэ поэдтэ туһалдаг байгаа, мүнөөшье туһална. Исаджанянииe зохёолшодойнгоо холбоондо ехэ баяртайгаар абаа һэмди...»

«Альберт Исаджанянай уянгата шүлэгүүд ажабайдал шэнги тон адли, нугалбаринь һайхан юм, — гээд «Сэсэгээр хэһэн хүүргэ» гэжэ суглуулбариинь оролто соо армян зохёолшо Серо Ханзадян бэшэнэ. Шүлэгүүдынь бодолгото болоһоншье мүрнүүдтэй, тунгалаг сэбэршье үгүүлэлтэй, намарай шара набшын зөөлэхэн шэбэнээгээршье гүрэһэн мүрнүүд бии — ажабайдалые багадхан харуулнал даа. Гэнтын аюулһаа боложо, ехээр гэмтээд, хэбтэриин болоһон эдир поэдэй шүлэгүүдые манай нэрэ солотой олон зохёолшод ехэ дуратайгаар хэблэлдэ бэлдээ һэн».

...Караундж гэжэ хада уулата газарай һууринда ехэ гэгшын хүсэтэй һалхин буужа, электрын шэжэм утаһа таһалба. Айлай гэрнүүдэй гал унтарба, жалгаһаа һуурин руу уһа үгэдэг насосууд зогсошобо. Зон монтерые бэдэрбэ. Теэд тиимэ мэргэжэлтэй хүн байгаагүй. Тиихэдэнь, нэгэ багашагхан хүбүүн шэжэм утаһанай таһарһан газар бэдэржэ олобо. Столб өөдэ гаража, гэмтэл болоһон газарые заһаба. Теэд доошоо буужа үрдибэгүй. Шанга һалхин буужа, столбһоо унаа һэн...

Альберт Исаджанянай амиhaые врачнууд абаржа шадаал даа. Теэд хүлнүүдынь аргада дабагдаагүй. Ябаха аргагүй. Үбшэнһөө долоон дороор энэ хүбүүн сэдьхэлээрээ ехэтэ зобоо агша һэн. Амидышье ябаһанай үрэгүй ха даа гэһэн бодол толгойдонь нэгэнтэ бэшэ ородог бэлэй. Теэд үетэн нүхэдынь, һургуули, бухы һууринаараа энээхэн хүбүүнэй түлөө тэмсээ һэн.

Хоорондоо хэлсэһэн юумэдэл, зон Исаджанянтанай гэртэнь ерэжэл ерэһээр байха. Альберт хүгжэмдэ дуратай байгаа. [illegible] ханхинажа оробо. Шүлэгүүдтэ дуратай байхадань, шүлэгүүдэй суглуулбари — олон номууд оронойнь хажуудахи тагууд дээрэ бии болобо. Үдэр бүри хэшээл үнгэргэхэеэ багшанар гэртэнь ерэдэг һэн. Үетэн нүхэдтээ хамта Альберт һургуулияа дүүргэбэ. Түрэһэн үдэрэйнь болоходо, нүхэдынь тар (Кавказда дэлгэрһэн хүгжэмэй инструмент) бэлэглэбэ. Энээндээ түргэн наадажа һураба. «Минии түрэһэн һуурин — минии хэтэ мүнхын одон» — гээд нютагайнгаа зоной һайхан сэдьхэлые шүлэгүүдэйнгээ мүрнүүд соо Альберт хожомынь бэшэһэн юм.

Түрэһэн нютагтаа хахасаха саг нэгэтэ орожо ерэлэй. Исаджанянтанай бүлэ Горис гэжэ районой түб зөөхэ болобо. Юун бэ гэхэдэ, удаан саг соо аргалуулхада, энэ хүбүүнэй бэе һайжарха гэжэ врачнууд найдуулһан байгаа. «Зангезур» гэжэ газетэдэ Альбертын түрүүшын шүлэг барлагдаба. Энэ ушар хадаа өөртэнь, бүлэдэнь, нүхэдтэнь ехэ һайндэр болоһон юм. Нүхэдынь шүлэгыень Ереван асаржа, залуушуулай газетын редакцида үгөө һэн. Горис гэжэ районой түбтэ оршодог багахан хоёр дабхар гэртэ бэшэгүүд ерэдэг болобо. Армениин элдэб городуудһаа, хүдөө нютагуудһаа, Москва, Ленинградһаа, бүри холын Болгариин Доброво гэжэ һууриннһаа бэшэгүүд ерэнэ. Исаджанянай бэлигтэ дуратайшуул энээхэнэе һууринда байгаабши бы даа.

Литература — Альберт Исаджанянай дуратай юумэниинь.

Ондоо хүнүүдэйшье искусствада орохо зам бололсожо үгэнэ. Уран зохёолшодой холбооной Горис городтохи отделениин залуушуулай литературна кружогой ажалда Альберт толгойгоо үргэнгүй хүдэлжэ оробо. Энэ кружок ударидана, номуудые зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадана, поэзи тухайда хөөрөө хэнэ. Альберт литература шэнжэлхэ хэрэгтэ хабаадана, статья, шэнжэлэлнүүдые хэблэлдэ гаргана.

Бэшэжэл, бэшэжэл байдаг. Үдэр бүри иимэ ажалтай.

Исаджанянтанай гэртэ үдэшэндөө залуушуул суглардаг юм. Поэзи тухай хөөрэлдөөн, шүлэгүүдые уншалган болодог. Заримандаа нүхэд хүбүүдынь Альбертые дуу дуула гэжэ гуйдаг, тиигэхэдэнь тар — хүгжэмэй инструментээ гартаа баридаг. Зохёолшын дуунууд соо хүхюун, гунигтайшье, шог зугаатай, уйдхартайшье дуун бии. «Сэсэгээр хэһэн хүүргэ» гэжэ поэзиин суглуулбаридань ороһон адли дуунуудыньшье зоригтой, зүрхэтэй хүнэй бэшэһэн гэжэ мэдэхээр даа.

— Заримдаа өөрынгөө хуби заяантай, үбшэнтэй, тодхортой урда урдаһаа хараад үлэхэ саг болодог. Тиигээшье һаа, гансаардана аалби?— гээд Альберт хэлэнэ.

Хэлэһэн эдэ үгэнүүдыень шагнанаб, ялалзаһан нюдыень харанаб, тиигэхэ зуура шүлэгүүдыень ухаандаа оруулнаб.

«Гансаардалга... Гансардалга... Шинии нэрэ алдар [...] гээшэ...»

Аймшагтай энэ үгын нэрэ алдарые залуу поэт мэдэнэгүй даа. Юуб гэхэдэ, ажабайдалай охин соо, нүхэдтөө сугтаа ходо байна.

Георгий САРКИСЯН,
АПН-эй корреспондент.
Ереван.

ТОЛИ

ЭСЭГЫН ХҮБҮҮД АДЛИ БЭШЭ...

БИ ЭНЭ айлые бага-сага танихаб. Али нэгэ хэрэгээр ороходошни, юрэдөө, налгай зохидоор угтажа, дээшээ гаража hуухыеш абаhаар лэ уряалхал даа. Гэрэй эзэн эхэнэр урданайхидаал адли энеэбхилэн хараад, hонин hорьмойешни hуража halaхагүй. Хэлэхэ юумэеэ хөөрэжэ дүүргэхэдэшни абяагүй hуухагүй, өөрынгөө hонинииие зугаалжа орохо. Хөөрүү, зугааша хүнэй үгэ хүүрые шагнажа hуухада, нэгэл тиимэ ондоошог, сэдьхэл хүдэлгэмэ hонирхолтой байдаг. Боро юрьеэнэй гэхэ гү, али саг дарыдань анхармаар бэшэ юумые мүртэнь оруулаад, одоол аятайханаар хөөрэгшэ бэлэй. Ажабайдалhаа hабагшатай хөөрэөндэ худал юумэн байдаггүй, үзэгдэл бүхэниинь өөрын удхатай hэн. Тиигээд үхибүүдэйнгээ хэр зэргэ hуража, хүдэлжэ байhые мэдүүлхэ. Эхын хүндэшэ hайхан шарай бүришье сэдьхэл татамаар дулаан боложо, дэлгэр сэдьхэлынь мэдэхээр үярхал даа. Эгээл энэ үедэ эхын омогорхол, баяр халин дэбэржэ, инаг дуратай үхибүүдээ хүл дээрэнь гаргажа ябаhаниинь элирхэ юм. Тиигэнгүй яахаб! Үхибүүдээ тон зүбөөр, алишье талаараа тэгшэ бэрхээр хүмүүжүүлхэhээ дэмбэрэлтэй юумэн үгы ха юм.

Энэ эхэнэрэй хөөрэөндэ бишье баясаад, иимэ айлhаа ямаршье хүнэй үльгэр жэшээ абахаар гэжэ hанагша hэм. Тиигэжэ бодомжолхом мүн баhа өөрын удхатай бэлэй. Юуб гэхэдэ, энэ бүлэ ёhотой хүдэлмэришэ бүлэ юм. Гэрэй эзэн гушаад онуудта Улаан-Үдэ ерэжэ, ТЭЦ барилсаад, пенсидэ гаратараа тэндээ инженерээр хүдэлөө hэн. Зүгөөр абаhаар лэ эрхим дээдэ мэргэжэлтэй инженер болоогүй hааб даа. Хүдэлжэ байгаад дунда hургуули дүүргэhэн, hүүлээрнь мүн баhа заочноор hуралсажа, инженерэй мэргэжэлтэй болоhон. Сэхыень хэлэхэдэ, ажабайдалай халуу-бүлеэниие hайса амасаhан шуу. Мүн даа, одоол тиимэ гээшэ. Тэрээнhээ хойшо аяар дүшэ гаран жэл үнгэрөө. Теэд тэрэ ТЭЦ-hээ ондоо тээшэ ошоогүй, эбтэй зэтэй хүдэлмэришэнэй бүлэ соо хүдэлжэ ябаа.

Үнэн сэхэ, ажалдаа шударгы хүн. Залуу хүдэлмэришэдтэ дүй дүршэлөө дамжуулан үгэжэ, бэлиг шадабаритай мэргэжэлтэ болгохые оролдогшо hэн. Тиимэhээ коллективтээ хүндэтэй байгаа. Нэгэ юумэнэй тохёолдоходо, залуу хүдэлмэришэд нэн түрүүн заабол тэрээндэ хандаха. Залуушуулда эсэгэ мэтэ энхэргэнээр, эрилтэ ехэтэйгээр хандажа, зүб мүрөө олохыень заабарилдаг бэлэй. Долоон жэлэй саана, Совет засагай табин жэлэй алдарта ойе тэмдэглэхэ жэлдэ тэрэнэй ажал хүдэлмэри, эдэбхи оролдолго үндэрөөр сэгнэгдэжэ, гүрэнэйнгөө дээдын хайра шагнал — Ленинэй ордендо хүртөө hэн. Сэгнэшэгүй ехэ шагнал шуу. Һамганиинь, үхибүүдынь хэды шэнээн баярлаа hэм. Илангаяа ууган хүбүүниинь баярлажа, хайрата инаг эсэгээ үнэн зүрхэнhөө амаршалhан юм.

Тэрэ үедэ ууган хүбүүниинь юун тухай бодомжолоо hэм? Эсэгэдээ адли үнэн сэхэ, ажалша бэрхэ мэргэжэлтэ болохоб гэжэ сэдьхэhэншье байха.

Гэрэй эзэн эхэнэр жиирэй ажал хэдэг байбашье, үхибүүдтээ саг үргэлжэ халуун анхаралаа хандуулжа ябаа. Үхибүүдэйнгээ ехэ боложо, эрхим hайнаар hуража сахалхада, хэды шэнээн баясагша hэм. Одоо эхын сэдьхэлhээ hайхан юумэн байдаггүй бшуу!

Һаяхана би тэрэ айлда орооб. Теэд урданайхидаал адли бэшэ байгаа. Анастасия Степановна аша хүбүүгээ мансылжа, хүнүүдтэй хөөрэлдэхэ дурагүй янзатай шэрүүншэгээр хараа. Эхын шэрүүншэг хараса зүрхыем шобто харбахадал гээд, нэгэл тиимэ муу мэдэрэл түрүүлхэдэл гэбэ. Энэ харасадань эхын гажарал, уйдхар гашуудал, сэхыень хэлэхэдэ, ондоо хүнэй таашагүй «нюуса» бии хэбэртэй байба.

— Станислав хаанаб, ажалдаа гү? — гэжэ ойлгомторгүйгөөр асуубаб.

Анастасия Степановна намайе нэгэл удхатайгаар адаглан хараад:

— Юу хаана гэжэ? Мүнөө болотор мэдээгүй ябаа юм гүш? Али зорёолжо hурана гүш даа. Станислав байхагүй. Жэл болоо... Энээхэн ашатайгаа носолдожо, хүгшэрhэн сэдьхэлээ амаруулжа байнаб. Тиимэ ехээр hонирхоо юм hаа, саада таhалгада ороод, hамгантайнь хөөрэлдэ. Түрэhэн эжыhээнь үлүү hайса мэдэжэ болохо. Гэртэхинээ тоохоо болиhониинь энэ гээбы. Иимэ хүбүү үргэжэ, ехэ болгоhонойшье шортоо хаш даа, — гэжэ хэлээд, доошоо хаража, нилээд удаан шэмээгүй hууба.

— Мам-ка, үлүү юумэ дуугархаа боли даа. Һаhанайнь алдуу иимэ байгаа ха юм.— гэжэ Борис Манжуевич аргаахан хэлээд, айхабтар ехэ алдуу хэжэрхиhэн шэнги шарайшалан харана.

«Хүбүүнэйнгээ түрмэдэ ороогүй байхада, үшөө бишыхан ябахаданьшье үлүү юумэ хэлүүлхэ дурагүй байгша hэмнайш. Теэд мүнөө ямар бэ? Эхэ, эсэгын hургаал алта, мүнгэнhөө hураггүй үнэтэй гэлсэгшэд. Теэд алим бэ тэрэнь? Үгы ха юм»... «Бүдүүн болоhон хүбүүндэ ходо hургаал заажа ябахань аягүй бшуу. Тиихэдэ Станислав гэр бүлэтэй, үхибүүтэй болоhон хүн ха юм. Ажабайдал тухай бидэ хоёрhоо бэрхээр хөөрэжэ шадахал. Дээдэ hургуули дүүргэhэн врач мэргэжэлтэй хүбүүн шуу. Тэрэниие бидэ ходо hахижа ябанагүйбди. Иимэ муу юумэн болохо гэжэ ой ухаандамниишье ороогүйл. Ямар муу ёронь тохёолдоо юм? Гайхажа захаданагүйб» гэжэ Борис Манжуевич хэлээд, ондоо таhалга руугаа ороо hэн.

Эхэ эсэгэ хоёрой гэмэрэлдэхэдэ, хэнэйнь зүб, хэнэйнь буруу байhаниие элирүүлхэ hанаатай шагнахань аягүй байба. Юуб гэхэдэ, эндэ эхэ эсэгэ хоёр огтошье зэмэтэй бэшэ. Харин хүбүүнэйнгээ түлөө эшэжэ, хүнүүдэй орохо тума нюураа улайжа сайжа hууханьгэмшэлтэй бшуу. Хэнэйшье мэдэhээр, Станислав Борисович Халтыгеев үни хада ажабайдалай харгыда гараhан, ямаршьегүй хүдэлжэ, хүнүүдэй шүдэ аргалжа ябаhан.

Ууган хүбүүгээ институт дүүргүүлээд, гэр бүлэтэй болгуулаад байхадаа, эхэ эсэгэ хоёрынь хэды шэнээн баярлаа hэм. Хүгшэрхэ наhандамнай хаража, дүмэлсэжэ ябаха, тиихэдэ нэрэ хүндыемнай бодотоор харюулха гэжэ сэдьхэжэшье болоо.

Тиин гэhээ Станислав энээн тухай огто бодомжолоогүй, тад ондоо гэхэ гү, али ажабайдалай ёhо гуримда эгсэ таарахагүй түсэб тархидаа бусалгажа ябаа. Тиимэhээ түрэлхидэйнгөө анхарал оролдолгые, нэрэ хүндые мартаад, үнөөхи «алтанай хорхойдо» химэлэгдэжэ, улаан шарбуунсануудые хүнүүдhээ hэмээхэнээр hуулижа эхилhэн байгаа.

Һэмээхэнээр!.. Одоо жэгтэйхэн үгэ хаш даа. Энэ үгын удха шанарые хүн бүхэн онсо өөрынхеэр ойлгоно. Станислав Халтыгеевшье өөрынхеэр удхалан ойлгожо, юу хээ hэмээхэнээр хэhэн байна. Иимэ ушарпаа хулгайша, мэхэшэ В. Кокорин, Э. Пижель, Б. Цыренов, С. Муруев гэгшэдтэй нүхэсөө бшуу. Хүнгэн мүрөөр олдоhон эдлэлээ үнэтэйгөөр наймаалжа, мүнгэ суглуулжа байhыень Анастасия Степановнашье, Борис Манжуевичшье мэдээгүй.

«Хүбүүмнай юугээршье дуталдаагүй юм. Эдлэхэ гэхэдэ эд бараан, хэрэглэхэ гэхэдэ мүнгэ зөөри байгаа. Ямар муухай юумэн болоо гээшэб? Эшхэбтэр гээшэнь!» гэжэ Борис Манжуевич гараха дээрэм хэлээ hэн.

Эсэгын хүбүүд адли бэшэ юм гэжэ хэр үгhаа хэлсэдэг. Зүгөөр энэ үгүүлэл мүнөө сагай эрилтэдэ, ёhо гуримда огто таарахагүй байна. Ууган хүбүүгээ дүрбэн тэгшээр хүмүүжүүлээбди гэжэ hанаhан Борис Манжуевичшье, Анастасия Степановнашье хуушанай ёhо гуримые буруушаана.

Харин Станислав юун гэжэ бододог бэ?.. Хэрбээ хүн гэhэн хүндэтэ нэрээ хүндэлдэг байгаа hаа, харгыhаа хадуурхагүй байгаа. Түрэл коллективээ, түрэлхидөө тоонгүй, гансал өөр тухайдаа бодомжолжо ябаhанай муу муухай хойшолон иимэ өөдэгүй байгаа бшуу.

— Энээхэн ашамни эсэгынгээ ерэхэдэ hургуулида ороод байха. Теэд эсэгээ таниха гү? — гэжэ Анастасия Степановнагай гунигтайгаар хэлэхэдэ, эхын нангин үүргые бодото дээрэнь оэлүүлжэ байhыень ойлгоо hэм.

Эсэгын хүбүүд адли бэшэ!.. Үгы даа, манайда эсэгын хүбүүд алишье талаараа адли тэгшэ байха ёhотой.

М. ОСОДОЕВ,
манай корр.

Владимир НАМСАРАЕВ

ҺАНАЛАЙ ҺАБАГШАНУУД

* * *

Эбдүүсэл ехэ шуналтай,
Эгүүридэ мүнхын
шэнжэтэй
Эршэтэ энэ үеынгөө
Эрхэтэнби гэхэдээ —
эндүүрнэгүйб.
Түни hайхан бодолтой
Түбиин зоной зэргэдэ
Түрүү hанал hунгаhан
Тэмсэлшэнби гэхэдээ —
таамаглаагүйб.

* * *

Жэгдэхэн hайбартай
Жороо мориндо
үлгыдүүлжэ,
Зориhон газаршни
Замай алас холохондо гү?
Жэгүүртэ хурданхан
Жороо мүрнүүдые
үлхэжэ,
Зорюулhан үгэшни
Зоной сэдьхэлдэ үлэхэ гү?

* * *

Хоног үдэр
Ходорон ошобо даа,
Халаг хүхы
Хайран энэ наhамни —
гэдэг нэгэниинь.
Үдэр хоног
Үнгэрэн ошобо даа,
Үнэржэг лэ
Үе наhанайм хэшэг —
гэдэг нүгөөдэнь.

* * *

Ухаан бодолой
Угаа орёо эрьюулгэ
Ушараа олотороо
Удаан түлгэн маргаха.
Зүнтэ мэдэрэлэй
Зүндөө хүнгэн салгидаан
Зүнгөө олотороо
Зүгөөргүй төөрин
тэмтэрхэ.
Ульhата сэдьхэл
Ухаан бодолой уулзуурта
Эгээл сэсэнхэн
Эгээлэй үгэ бэдэрнэб.

* * *

Үнгэтэ үнжэгэн сэсэгэй
Үнэртэ hайхан дэльбэ
дээрэ
Шүүдэрэй шүрэ
тоборюулга
Шэшэргэнэн тогтоо
тунгалаг.
Эхэ байгаалиин энэ зураг
Эльгэлэн баясан
харахадаа,
Энхэ hайхан мэдэрэл
түрэжэ,
Эгээл золтой ябагшалби.

* * *

Гунигай гүймгэ hүүдэрхэн
Гэнтэ нюдыеш дайрлажа,
Номгон hонор харасыеш
Нулимсын аадар угааба.
Гэнэн хонгор сэдьхэлдэш
Гэрэл дахин сасаржа,
Инаг дуран дахяад
Ирагуу дуугаа жэргэбэ.

* * *

Эндүүгэй үдхэн
манан соогуур
Эбдүүсэн тэмтэрхэш —
заримдаа.
Эрид хурса
зориг хүбшэлбэл,
Эдир сэдьхэлтэйш —
хододоо.
Һэжэгэй бүтүү
шэрэнги дундуур
Һэтэ алхалхаш —
заримдаа.
Һүр hүлдэтэ
hайхан hаналтай
Һэргэг ябахалши —
хододоо.

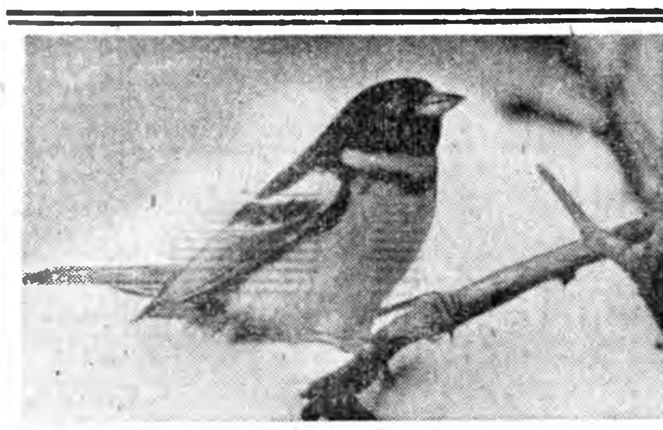

«Дүрэеэ абуулха дуратайл».
Ф. СОРОКИНОЙ фотоэтюд.

АГЫН БУРЯАДУУДАЙ УРДАНАЙ ШОГ ДУУНУУДҺАА

Арал булагай эхиндэ
Адуунай шууяан
таhарнагүй.

Ахай Санданай хотондо
Архиншанай шууяан
таhарнагүй.
Хойто булагай эхиндэ
Хониной шууяан
таhарнагүй.
Хуряахай Санданай
хотондо
Хуримшадай шууяан
таhарнагүй.

* * *

Үргэн Агын добые
Үндэртэйнь хэмжээ
инженернүүд.
Үбгэн Сэрэнэй Должодые
Үзэhөөр хашараагаа
хасагуудынь.

Хабтагай Агын добые
Хадатайнь хэмжээ
инженернүүд.
Хамниган Сэрэнэй
Должодые
Хараhаар данжараагаа
хасагуудынь.

* * *

Табхар хээрэ мориндонь
Таха юундэ хэрэгтэйб?
Тарган Жарбайн
Мархансайда
Тангил юундэ хэрэгтэйб?

Үндэр хээрэ мориндонь
Үбhэн юундэ хэрэгтэйб?
Үбгэн Жарбайн
Мархансайда
Ухин юундэ хэрэгтэйб?
Жороо хээрэ мориной
Жолоотой хазаартайнь
мэдэгдээгүй.

Зантагар холшор
Мархансайда
Жаратай, далатайнь
мэдэгдээгүй.
Үндэр хээрэ мориной
Уламтай, эмээлтэйнь
мэдэгдээгүй.
Ушараашал hайтай
Мархансайда
Ухаатай үбэштэйнь
мэдэгдээгүй.

* * *

Гурьбатайхан мүнгэн
эмээлынь
Гунанай зоболон
гуулинхан.
Гулваа ноёной Дондогхон
Гуурhанай зоболон
бэшээшэн.

Сагаан мүнгэн эмээлынь
Сарай зоболон гуулинхан.
Сандан ноёной Дондогхон
Саарhанай зоболон
бэшээшэн.
Алтан, мүнгэн эмээлынь
Адуунай зоболон
гуулинхан
Ахай ноёной Дондогхон
Амитанай зоболон
бэшээшэн.

* * *

Мордоhоор соёходоо яана
гээшэб?
Моримни тарган гэнэ
гээшэ гү?
Можоёо тулахадаа яана
гээшэб?
Можогорхон хулhан гэнэ
гээшэ гү?

Табиhаар табихадаа
гээш
Табималхам тарган
гээшэ
Ташаагаа тулахадаа
гээ
Ташуурни хулhан гэ
гээшэ
Хотогорхом тарган
гээшэ
Хулhанхан ташуурай
гарза байна
Холшорхон залууб
гээшэ
Хорёодхон наhанай
байна

* * *

Агаhаа гараhан
харгы
Ахай Шүлтэн
шорхо
Гэнтэ гараhан харгы
Гэндэн Шүлтэн
шорхо

Туранхай яндан
боронуу
Туягад гэхэдээ яана
гээ

Тулюурхан янданаа
мэдээгүй
Тунтагад гэхэдээ яана
гээ

Яндан туранхай
боронуу
Ятагад гэхэдээ яана
гээ

Ядуухан тулюураа
мэдээгүй
Янтагад гэхэдээ яана
гээ

* * *

Сагаан дэлhэтэй
сабидар
Сахин сэргын сахюу
Сагаан Сэрэнэй
Жамба
Сарай сахын сахюуhа

* * *

Хуhан модон хорёо со
Хурдан гонгидаа мори
ба
Худын урдахи айлда
Худалдаан гэнэл даа
басаган ба

Нарhан модон хорёо
Наринхан жэбжэгэр
морин ба
Нагасын урдахи айлд
Наймаа гэнэл даа бэр
ба

* * *

Хоёр модоной хоорон
Хорхойн шүлhэн
сахари
Холоhоо ерэhэн айлша
Холшор Ханда
сахари

Асатай модоной хоор
Абаахайн шүлhэн
сахари
Айлшаар ерэhэн
урагу
Айдар Ханда сахари

* * *

Б. БАЛЬЖИНИМАЕВА
суглуулбариhаа

ДОРГОНОЙ БӨӨРЭ

Үнэн болоhон ушар

Хорёод жэл болобо ха, хэдэн хүн hүдэнтын аршаан дээрэ амаржа байгаабди. Буу-шуутайшуулнай үдэшэ үглөө hамбаашалжа, хужарта hуухала гарадаг байбад. Тэдэ ангуушаднай хоёр-гурбан үдэшэ анда hанаатай ошоhон аад, хооhонууд, хоёр гуяа ганзагаланхай, хүнды буунуудаа үргэлэнхэй ерэдэг байбад. Уяатай гүрөөhэн харагданагүй гээшэ гү гэжэ тэдэнэйнгээ хорыень малтадаг болобобди. Тэдэмнай хооhон зайлгаhаа сүхэрхэгүй, хонгор үдэшэнүүдые алдагшагүй hэн. Нэгэ хонгор үдэшэ ангуушаднай баhал ошобод.

Тиихэдэ аршаанияад үсөөн байгаа: оройдоол хоёр майхан соо арбаад хүн. Майхан hахяашад үдэшынгөө хоол эдеэд, унтаха тээшээ түхеэрбэбди. Үшөө сагай эртэ хада гэжэ дэн носоогоод, Эрдэни, Гүрэ, бидэ гурбан дураагланабди. Нүгөө майханда байдаг Базарнай ородог, гарадаг, ангуушаднай ерэнэ аа гү гэжэ харадаг, шагнаархадаг байба. Тиигэжэ байтараа, ангуушаднай ерэбэ ха, моридой турьяха дуулдана гэжэ мандаа дуулгаба. Нээрээшье, моридой турьяха, түбэрхэ дуулдаба. Бидэ дураагтаа нэтэржэ, ангуушадаа угтажа гараха сүлөө забдагүйнүүд hуунабди.

Ангуушаднай газаа ерэжэ, нэгэ юумэ газарта пас байса хаяжархиба хэбэртэй. Эдэмнай одоол гүрөөhэ асараал гэжэ байжа Базар гүйнэ.

— Асараа hаань, шуhыень харуула, — гэжэ Эрдэнимнай хэлэбэ. Базар гүйжэ ошоод ерэхэдээ, майханай дэнгэй гэрэлдэ улаан шуhатай хургаа харуулба. Бидэ үшөөл үнэншэнэгүйбди. Хэмнай hэм, нооhыень харуула гэбэ.

— Шуhа, нооhо харуула гэхэт, үшөө юу харуулха гэхэбта, — гэжэ Базар ехэл ашаархаhан хүн хэбэртэй, гэмэр-гутар гэбэ.

— Тиигээ hаа, бөөрыень асара, — гэжэ Гүрэмнай үгэ алдажархиба. Базар hард гүйжэ ошоод, байд гээд ерэхэдээ, нэгэ бишыхан бөөрэ бариад, майханда гүйжэ оробо. Бидэ инзаганай бөөрэ гэжэ hана... зон гүбди, ехэшье илгаруу... гүй, тэрэ бөөрэеэ гурбан ху... болгон хубаагаад, дабhа... жажалангүй шахуу залги... хёо hэмди. Маанадай бөөр... хубаагаад, эдижэ байха ... газаа ушаргүй ехэ эгшүү ... дэн гараад, алагдаhан до... Базар майханай үүдэндэ ... байса хаяжархиба. Тиин, ... харижа-тэхэрижэ байжа, ... нэйнгээ эгшэтэр энеэгээ ... Гүрэмнай ой муутай байгаа... түргэн лэ газаа гараhан ... рээ, хэды охибо гээшэ.

Базарай мэхэдэ орожо, ... зан доргоной түүхэй бө... Эрдэни, Гүрэ, бидэ гурбан ... hэн зомди.

Б. НАМСАРАЙН.

АРҺАН ДАЛИТАЙ ОЛБО

Басни

Арhан далитай Олбо
Агаараар тамаран
ниидэбэ.
Хан Гарууди шубуун
Хажуудань гэнтэ
зэргэшээд:
— Үдэ жэгүүртэй
шубуудууд
Үнинэй налогоо түлөөл!
Албаяа ши юундэ
түлэнгүй
Агаарта ниидэжэ ябанаш?
— гэбэ.
— Хан Гарууди,
хайралыт,
Хаамни миниин арсалан
юм.
Араа шүдөөрөө яhа
мэрэдэг
Арьяатан угай амитан
гээшэлби,
Алба налог
татабариинетнай
Арсаланда түлэдэг
гээшэлби. — гэбэ.
Уданшьегүй Олбо
хулганын
Ута нүхэнhөө
бултайхадань,
Арсалан хажуудань ерэжэ
Алба налогыень эрибэ.
— Хайралыт, Арсалан
баабай!
Хан Гарууди шубуунда
Жэгүүртэн байhан
туладаа
Жэгтэй ехэ налог түлөөб
— гэбэ.

* * *

Энэ басниимнай удхань,
Элдэб зоной дунда
Хаартын hолооб шэнги
Хоёр нюуртай болоод,
Амияа хараад ябадаг
Аргатай мэхэшэдые
шүүмжэлнэ.

Д-Р. БАТОЖАБАЙ.

«Спортлотогой», «Спортлото-2-ой» августын 10-да Москвада үнгэргэгдэhэн 22-дохи тиражай дүнгүүд иимэ:

«Спортлото»: Хоёр хүн зургаан номер таажа, тус тустаа 5 мянган түхэриг абаха болобо. Табан номер таагшад — 2.134 түхэриг. дүрбэн номер таahан хүнүүд — 42 түхэриг, гурбан номер таагшад 3 түхэриг абаха байна.

«Спортлото-2»: Хэншье зургаан номер таажа шадаагүй. Табан номер таahан хүнүүд — 2.221 түхэриг, дүрбэн номер таагшад — 47 түхэриг, гурбан номер таahан хүнүүд 3 түхэриг абаха.

Шүүбэринүүд августын 21-hээ сентябриин 20 болотор түлэгдэхэ.

(ТАСС).

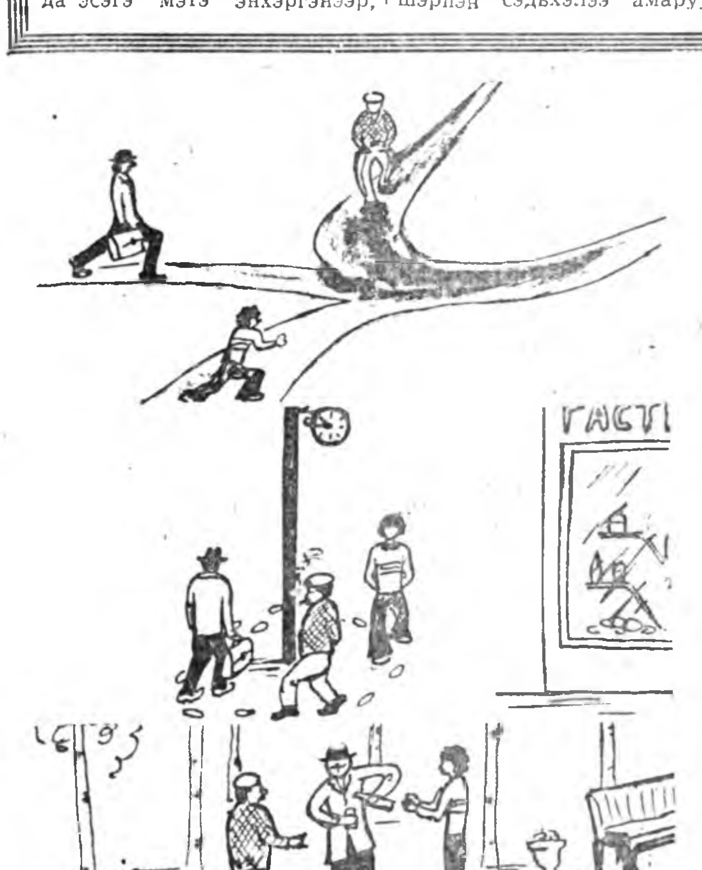

АРХИ 13 ЖОЛООТОЙ

Гурбан харгын бэлшэр
дээр
Гурбан нүхэд уулзашоо.
Хармаан соохи хашарhаа
Ханхир-шэнхир гүүлэшоо.
Улаан-Үдын гастроном
Угаа удаан нээгдээгүй.
Арбан нэгэн болотор
Арайл үды гэлдээ гү?
Мэлмэн харатаяа
болоходоо,
Мэлмэр-мэлмэр
дуhалуулба,
Хармаанлажа ябаhан
аягадаа
Халитар дүүрэн юулэбэ.
«Ожорhон шууяба», —
гэхэдэжэ,
Огсомоор хашхардаг
болошобо,
Табан минутый хирэндэ
Танихаар бэшэнүүд
болошобо.

Т. ЦЫРЕНОВАГАЙ
зураг.

Ц. ДОНДОГОЙ,
шүлэгыень бэшэбэ.

«Талын нарhад».

О. МАКСИМОВАЙ фото.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. «Хонин ажахын жэлэй түгэсхэл» — мал ажалай мэргэжэлтэдэй республиканска зүблөөнэй тоосоон. «Дутамаггүй хүрэхэ үбhэ тэжээл бэлдэгдэхэ» — В. Бадмаевай репортаж. Республика дотор таряа хуряалгын эхилhэн тухай мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаhанда. «Хонин ажахын жэлэй түгэсхэл» — мал ажалай мэргэжэлтэдэй республиканска зүблөөнэй тоосооной түгэсхэл.

Гурбадахи хуудаhанда. Лётчик Ю. А. Гарнаев тухай «Огторгойн баатар» гэhэн Е. Голубевой статья. ТАСС-ай болон АПН-нэй материалнууд, Хилын саанаhаа.

Дүрбэдэхи хуудаhанда. Субботын үдэрэй хуудаhан. «Нарата олтирогууд» — В. Богдановай фотоочерк.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 13.05 — Һүүлэй hонин. 13.10 — Мультфильмнүүд харуулагдаха. (үнгэтэ). 13.40 — «Арhан бүмбэгэ» гэhэн клубай шанда хүртэхын түлөө эдир футболистнуудай бүхэсоюзна мүрысөөнэй түгэсхэлэй наадан Куйбышевhаа дамжуулагдаха. 14.50— «Элүүр энхэ байлга» — эрдэм дэлгэрүүлгын программа. 15.20 — 15.30 — Забhарлалга. 15.30 — «Циркын галнууд». 16.10 — «Совет ороной үхибүүд». «О самом памятном» гэhэн телевизионно документальна фильм түрүүшынхеэ харуулагдаха. Азербайджанай ЛКСМ-эй ЦК-гай таhагые даагша А. Е. Алиева оролто үгэ хэлэхэ. 17.05 — «Сэнхир галай хуудаhануудаар» (үнгэтэ). 17.55 — «13 стульев» — телевизионно театр (үнгэтэ). 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — «Юрий Гагаринай шанда хүртэхын түлөө» баскетболоор уласхоорондын турнир. Эстониин, США-гай суглуулагдамал командануудай уулзалга Таллинhаа дамжуулагдаха. 19.55 — «Мүнөө үеын эрдэм наука». 20.25 — «Класс-концерт» — нэгэ акттай балет» (үнгэтэ). 21.00—21.10 — Забhарлалга. 21.1... — «Живой труп» — ... hайханай фильм (1-дэхи се...ри). 22.35 — «Молодые го...лоса» — Алма-Атын зо... залуу дуушадай бүхэсою...на телевизионно конкурс... хоёрдохи тур. 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

□«БУРЯАД ҮНЭН»□ 1974 оной августын 17. □ 4-дэхи хуудаhан □ Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-02488. Заказ № 0044...